

ลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

นายปริญญา ฤกษ์อรุณ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

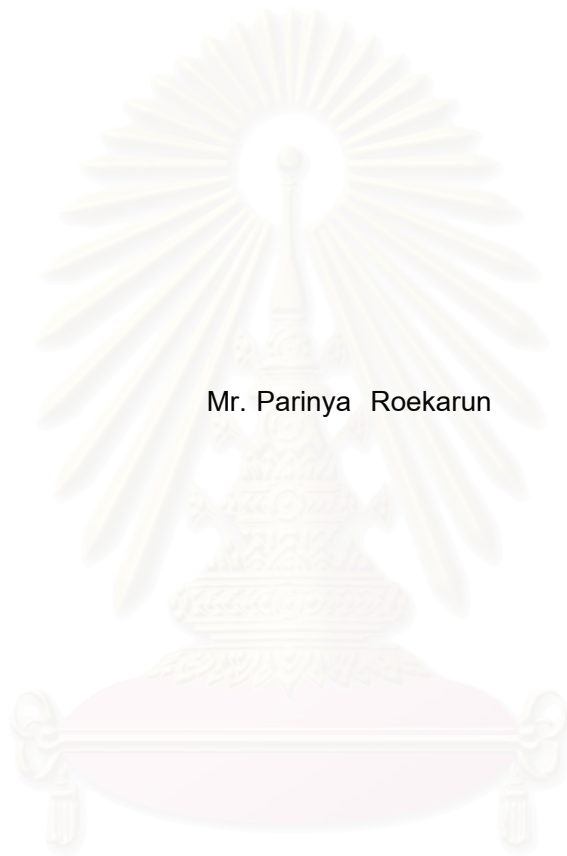
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-3497-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MORAL CHARACTERISTICS OF LATE ADOLESCENTS WITH VOLUNTEER
BEHAVIORS

Mr. Parinya Roekarun

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Developmental Psychology

Faculty of Psychology
Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-17-3497-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น
โดย	นายปริญญา ฤกษ์อรุณ
สาขาวิชา	จิตวิทยาพัฒนาการ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะจิตวิทยา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต)

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

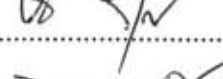

ปริญญา ฤกษ์อรุณ : ลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น. (MORAL CHARACTERISTICS OF LATE ADOLESCENTS WITH VOLUNTEER BEHAVIORS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 81 หน้า. ISBN 974-17-3497-2.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteer Behaviors) กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำนวนทั้งสิ้น 150 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น จำนวนกลุ่มละ 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย แบบสำรวจภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ข้อคำถามเกี่ยวกับเหตุผลของการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น และมาตรวัดลักษณะทางจริยธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise) โดยใช้สถิติ Wilks' Lambda เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวแปรเข้าสมการจำแนกกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางจริยธรรมที่มีศักยภาพในการพยากรณ์แนวโน้มหรือโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นหรือไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเสียสละ ซึ่งสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นได้ร้อยละ 15.9 และมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์โอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นร้อยละ 68.7

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ.....
ปีการศึกษา2548.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

4678114538: MAJOR DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

KEY WORD: MORAL CHARACTERISTICS / VOLUNTEER BEHAVIORS / LATE ADOLESCENT

PARINYA ROEKARUN: MORAL CHARACTERISTICS OF LATE ADOLESCENTS

WITH VOLUNTEER BEHAVIORS. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. PUNTIP

SIRIVANNABOOD, Ph.D., 81 pp. ISBN 974-17-3497-2.

The purpose of this research was to study the moral characteristics of late adolescents with volunteer behaviors. The samples were 150 graduate students in Chulalongkorn University, Mahidol University, and Suan Dusit Rajabhat University. The samples included two groups: 75 students with volunteer behaviors and 75 students with non – volunteer behaviors. The research instruments were the personal data questionnaire, the reasons of volunteering survey form, and the moral characteristics inventory. Discriminant Analysis with Stepwise Method analyzed data. Wilks' Lambda was used as the entry criterion.

The data revealed that altruistic and devoting behaviors were able to account for 15.9 percent of the variance of group membership between late adolescents with volunteer behaviors and late adolescents with non – volunteer behaviors. In addition, the percentage of effectiveness in predicting group membership of late adolescents with volunteer behaviors and late adolescents with non – volunteer behaviors was 68.7.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Field of study ..DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY..

Academic year2005.....

Student's signature *Pe Ra*

Advisor's signature *Puntip Sir*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ประสบความสำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความเอื้อเฟื้อจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ ปุชนียาจารย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาเพื่อให้คำแนะนำและความร่วมมือกับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย ตลอดจน ได้ให้ความรู้และ "แบบอย่าง" ในการดำรงชีวิตและธำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพในสังคม ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ ปุชนียาจารย์ อีกท่านหนึ่ง ที่ให้ความเมตตาและไม่ตรีจิตแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาในคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนให้ความรู้และแบบอย่างแห่งความเป็น "ครู" อันมีค่ายิ่งแก่ ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต ที่ได้ให้ความรู้ความ เข้าใจในการวิเคราะห์ผลข้อมูลทางสถิติ และการเปรียบเทียบในทัศนจิตวิทยาของนักจิตวิทยา แต่ละแขนงสาขาที่มีแนวคิดและจุดยืนของทฤษฎีแตกต่างกัน อันทำให้ผู้วิจัยได้รับประโยชน์อย่าง มากในนำมาใช้ในการวิจัยและการประยุกต์ใช้ในการศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาต่อไป

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมพร ยงกิตติกุล รองศาสตราจารย์ ศิรางค์ ทับสายทอง รองศาสตราจารย์ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร อาจารย์จรุงกุล บุรพวงศ์ และอาจารย์ ดร. กุลยา เดชอิทธิรัตน์ คณาจารย์คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ รองศาสตราจารย์ ดร. จริญญา มาติลกโกวิทย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรา รอดดารา และผู้ช่วย ศาสตราจารย์ดวงใจ ไทยอุบุญ คณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ ความกรุณาและความร่วมมือในการสร้างเครื่องมือวิจัย ขอขอบพระคุณ Dr. Patrick Jichaku ที่ แนะนำวิธีวิทยาการออกแบบการวิจัย ขอขอบพระคุณนักจิตวิทยาและนักวิจัยทุกท่านที่สร้างองค์ ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา อันทำให้ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ และขอขอบคุณ นิสิตนักศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตทุก คนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณสมบัติ - คุณปรานอม ฤกษ์อรุณ ปฏิมากรชั้นเยี่ยมที่สร้างชีวิตผู้วิจัย ด้วยการให้และการเสียสละ ตลอดจนได้ส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้รับ ความรู้และการศึกษาเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
แนวคิดพื้นฐาน.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	28
ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัย.....	28
ขอบเขตของการวิจัย.....	28
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	29
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	31
2. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32
กลุ่มตัวอย่าง.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
3. ผลการวิจัย.....	48
4. การอภิปรายผลการวิจัย.....	57
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	61
รายการอ้างอิง.....	64
ภาคผนวก.....	70
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	81

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและอายุเฉลี่ยของกลุ่มวัยรุ่นที่มี พฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นและกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น ($N = 150$).....	33
2.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างนำร่องจำแนกตามเพศและอายุเฉลี่ย ($N = 100$).....	43
2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนน รวมของข้อกระทงข้ออื่น ๆ ในมาตรเดียวกัน (CITC) และค่าสัมประสิทธิ์ ความสอดคล้องภายในตามสูตรของ Cronbach (α) ($N = 100$).....	44
3.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของตัวแปรอิสระ.....	49
3.2 แสดงการทดสอบความเท่าเทียมกันของตัวแปรอิสระ.....	50
3.3 ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical ของตัวแปรอิสระเมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Enter Independents Together.....	51
3.4 แสดง Wilks' Lambda เมื่อทำการวิเคราะห์แบบขั้นตอน (Stepwise).....	52
3.5 ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical ที่อยู่ในรูปมาตรฐาน (Standardized Canonical Discriminant Function Coefficients) ของตัวแปรความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ และตัวแปรการเสียสละ.....	53
3.6 ค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้าง (Structure Coefficients) ของตัวแปรอิสระ.....	54
3.7 ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical (Canonical Discriminant Function Coefficients) ของตัวแปรความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่และตัวแปรการเสียสละ.....	55
3.8 อัตราความสามารถในการพยากรณ์โอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือ ผู้อื่นและไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น.....	56

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพการณ์สังคมไทยในปัจจุบันโดยเฉพาะในสังคมเมือง มีแนวโน้มการพัฒนาสู่ “เศรษฐกิจยุคใหม่” ตามกระแสสังคมโลก และได้พัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง (High Technology) อย่างรวดเร็ว มีการประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมทางเครื่องมือเครื่องใช้มากมายเพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้กับวิถีชีวิตคนเมือง และมีการพัฒนาระบบการสื่อสารล้ำสมัยในยุคโลกไร้พรมแดน (Globalization) ซึ่งเป็นยุคของการแพร่สะพัดข้อมูลข่าวสารทุกแห่งทุกมุมโลก (Information Superhighway) อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อความคิด ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ คุณธรรมจริยศีล ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเกิดการเบี่ยงเบนค่านิยมไทยไป ตามกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ จนเกิดความขัดแย้งและสับสนในค่านิยมที่ควรหรือไม่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติ และหล่อหลอมเป็นวัฒนธรรมของพฤติกรรมจริยธรรมไทยสืบต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545 – 2549; ไพฑูริย์สินลาร์ตัน, 2544; ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2540; Payutto, 2003)

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2544, 2546) ได้เสนอรายงานผลการวิเคราะห์สภาพสังคมไทยประจำปี พ.ศ. 2544 – 2547 ว่าสังคมไทยกำลังตกอยู่ภายใต้อำนาจทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี บุคคลทั่วไปได้รับการหล่อหลอมด้วยค่านิยมทางวัตถุและมีความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับส่วนหนึ่งของรายงานผลโครงการสำรวจสภาพเยาวชนไทย พ.ศ. 2541 (จรรยา เศรษฐบุตตร, อัญชลี วราวงศ์รัตน์, และ จิรจิต บุญชัยวัฒนา, 2541) ที่ศึกษาลักษณะการเป็นผู้ผลิตที่รับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชน กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงที่มีอายุระหว่าง 15 – 24 ปี จำนวน 4,376 คน จากเขตเมืองและเขตชนบททั่วประเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คณะผู้วิจัยอภิปรายผลรายงานการสำรวจว่า เยาวชนไทยปัจจุบันขาดความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างชัดเจน แต่กลับมีความต้องการที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนตน และมีความประสงค์ที่จะประกอบอาชีพทางด้านธุรกิจการเงินเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้รายงานผลการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมทางจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน: การศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคม ของ ชัยพร วิชชาวุธ วีระพร อุวรรณโณ และพรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2531) พบว่า บุคคลส่วนใหญ่โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษา และครูอาจารย์ที่อาศัยอยู่ในสังคมเมือง มีค่านิยมในความสำเร็จในชีวิตส่วนตัวมากกว่าการเป็นที่รักใคร่ชื่นชมของผู้อื่น เช่นเดียวกับรายงานผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาทางการศึกษาไทยโดยคณาจารย์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เสนห์ จามริก, สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, บุญทัน ดอกไทรง, ชัยพร วิชชาวุธ, และ ชนิตา รัชทรัพย์เมือง, 2531) ที่เสนอว่า การศึกษาไทยปัจจุบันเน้นระบบการแข่งขัน ซึ่งส่งผลให้บุคคลเพียงบางส่วนได้รับโอกาสทางการศึกษาหรือที่เรียกว่า “ระบบการศึกษาแบบแพ้คัดออก” และมีแนวโน้มที่จะเอื้อประโยชน์ทางการศึกษาต่อคนในสังคมเมืองและสังคมที่เจริญกว่า อีกทั้งยังทำให้มีการเรียนแบบเอาตัวรอดเกิดขึ้นในหมู่นักเรียนและนักศึกษาด้วยกัน

เมื่อวิเคราะห์สภาพการณ์ทางสังคมดังกล่าวแล้วเราจะพบว่า สังคมไทยปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะกลายวัฒนธรรมจากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Collectivism) เป็นการใช้ชีวิตแบบปัจเจกบุคคล (Individualism) มากขึ้น อีกทั้งยังพบว่าสังคมที่เต็มไปด้วยความเจริญทางวัตถุ และมีความเป็นวัตถุนิยมสูง วิถีชีวิตของผู้คนย่อมดิ้นรนแข่งขันกันเพื่อนำมาซึ่งความมั่นคงและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ แต่ในขณะเดียวกันภาวะทางจิตใจ (Mental State) ของบุคคลกลับไม่ได้เจริญไปพร้อมกับความเจริญดังกล่าว และก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมและปัญหาสังคมตามมา เราจะเห็นได้ว่าลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) หลายนประการที่ถือเป็นวัฒนธรรมไทยไม่ว่าจะเป็น ความขยันหมั่นเพียร การมีวินัยในตนเอง การปรับปรุงตนเอง การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน การเสียสละเพื่อสาธารณประโยชน์ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การกตัญญูต่เวที การไม่ประมาท การปฏิบัติต่อผู้อาวุโสในทางดี ความมีสัจจะและจริงใจ ความเมตตากรุณา ความอดทนอดกลั้น ความซื่อสัตย์สุจริต การมีระเบียบวินัย และตรงต่อเวลา การให้อภัย การประหยัดและอดออม การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ และความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กำลังพร่องลงไปทุกขณะ อีกทั้งสุขภาพจิตของบุคคลซึ่งสะท้อนผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) และพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม (Prosocial Behavior) โดยเฉพาะพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นและเสียสละเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม (Volunteer Behaviors) กำลังถดถอยลงอย่างน่าวิตกกังวลจนก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายขึ้นในสังคมและเกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมตามมา อันนำมาซึ่งความไม่สงบสุขและสันติสุขของคนในสังคม

ในกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 – 2549 ได้มุ่งการพัฒนาสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ โดยยึดแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและความเป็นอยู่ดีมีสุขของคนไทย และการพัฒนาอย่างมีดุลยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสังคมจึงมุ่งสู่การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การมีวินัยและความรับผิดชอบ การพึ่งพาเกื้อกูลกัน ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ตลอดจนการมีจิตสำนึกสาธารณะและพึ่งพาตนเองได้ แนวนโยบายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นอกจากการพัฒนาการรู้คิด ทักษะ และความสามารถทางวิชาการ ให้เกิดขึ้นในเยาวชนแล้ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังและเสริมสร้างลักษณะทางจริยธรรมควบคู่ไปด้วย เพื่อนำมาซึ่งพฤติกรรมของบุคคลที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนน้อยลง ตลอดจนมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางสังคมภายใต้กรอบคุณธรรม (Ethics) อันดีงามของชาติที่สมควรได้รับการสืบทอดและอนุรักษ์ไว้เป็นวัฒนธรรมและพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ของคนไทยในอนาคต

จากวิสัยทัศน์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 – 2549 ที่ได้มุ่งเน้นความสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นในประชาชน ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะนำองค์ความรู้ด้านพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development) มาใช้ประโยชน์ในการศึกษาลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteer Behaviors) ซึ่งในการวิจัยนี้คือนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีที่เป็นอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม บนพื้นฐานการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) และการใช้เทคนิคทางสถิติวิจัยขั้นสูง อันนำมาซึ่งข้อค้นพบเกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการจัดระบบการศึกษาและกระบวนการสังคมประจักษ์ ในการเสริมสร้างลักษณะทางจริยธรรมและจิตสำนึกมุ่งประโยชน์ของส่วนรวมให้เกิดขึ้นในสมาชิกของสังคมไทย เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตและสุขภาพจิตของบุคคลต่อไป

แนวคิดพื้นฐาน

แนวคิดพื้นฐานและงานวิจัยที่ผู้วิจัยนำมารวบรวมไว้ในการวิจัยนี้มีดังต่อไปนี้

1. ความหมายของจริยธรรมและมโนทัศน์เกี่ยวกับจริยธรรม
2. ความหมายของพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น
3. ความสัมพันธ์ของลักษณะทางจริยธรรมกับพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น
4. เหตุผลของการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น
5. เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi

1. ความหมายของจริยธรรมและมโนทัศน์เกี่ยวกับจริยธรรม

ในการศึกษาความหมายและมโนทัศน์เกี่ยวกับจริยธรรม (Morality) ผู้วิจัยพบว่า มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความหมายของจริยธรรม และ เสนอมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องไว้มากมาย ผู้วิจัยได้รวบรวมและจะขอล่าวถึงเฉพาะความหมายและ มโนทัศน์ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

จริยธรรมตรงกับคำว่า Morality ซึ่งใน The Penguin Dictionary of Psychology (Reber, 1995) ให้ความหมายว่า ความคิด ความเชื่อ และความเข้าใจ ในการกระทำที่เกี่ยวกับ กฎจริยธรรม (Moral Code) ของสังคม ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์หรือหลักการที่ใช้ในการแยกแยะความถูก ผิดดีชั่วของการกระทำของบุคคลในสังคม จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า จริยธรรมเป็น หลักปฏิบัติที่บุคคลนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคม และใช้กฎจริยธรรมในการตัดสิน ความถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว ของการกระทำของสมาชิกในแต่ละสังคมและแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งมี กระบวนการสังคมประกิต (Socialization Processes) แตกต่างกัน ดังนั้นจริยธรรมจึงขึ้นกับ ลักษณะวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ซึ่งอาจแปรเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ทางสังคมและกาลเวลา ในขณะที่คุณธรรม (Ethics) มีความหมายเชิงนามธรรม ซึ่งหมายถึง หลักปรัชญา (Philosophy) เกี่ยวกับคุณความดี ซึ่งเป็นหลักอุดมคติ (Ideal) เกี่ยวกับความดี – ความชั่ว ความถูก – ความผิด ของพฤติกรรมของบุคคลในทุก ๆ สังคม และมีลักษณะตายตัวโดยไม่ขึ้นกับวัฒนธรรมของแต่ละ สังคม ดังนั้นคุณธรรมจึงเป็นสิ่งที่ใช้ได้กับทุกสภาพการณ์ทางสังคมและกาลเวลา

เราอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า พฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) มีความหมายเชิงรูปธรรม ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลใช้เป็นมาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์ทางสังคม และเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประยุกต์ข้อคุณธรรม (Ethics) ให้มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางสังคม รวมทั้งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงคุณธรรมที่อยู่ในภาวะทางจิตใจ (Mental State) ของแต่ละบุคคล บุคคลใดที่สามารถพัฒนาตนเองให้ดำเนินไปในทิศทางแห่งคุณธรรมได้ บุคคลนั้นก็สมควรได้รับการชื่นชมสรรเสริญจากสังคม

นอกจากนี้ ชัยพร วิชชาวุธ ธีระพร อุวรรณโณ และ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2531) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมในรายงานผลการวิจัย ทูลโครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่องพฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน : ศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคม ว่า จริยธรรมเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ใช้ในการตัดสินความถูกต้อง ดีชั่ว ควรหรือไม่ควรทำ ของการกระทำของบุคคล กฎเกณฑ์ดังกล่าวถือเป็นค่านิยมจริยธรรม (Moral Value) ที่ใช้ตัดสินคุณค่าของการกระทำ บุคคลที่มีพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) จะสามารถประเมินความถูกต้องหรือผิดของพฤติกรรมและประเมินผลดีและผลเสียของพฤติกรรม ตลอดจนสามารถประเมินแนวโน้มที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมหนึ่ง ๆ ได้ เมื่อวิเคราะห์ความหมายของจริยธรรมในทัศนะของคณะผู้วิจัยดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า จริยธรรมแบ่งออกเป็นสองมิติ มิติแรกเป็นการประเมินความถูกต้องของพฤติกรรม และมิติที่สองเป็นการประเมินผลที่ตามมา

นอกจากนี้มีทัศนะที่เสนอว่า จริยธรรมเป็นมโนทัศน์ที่บุคคลสามารถพัฒนาได้จากการเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีตและการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) ได้แก่ ทัศนะของ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2544) ที่ได้เสนอว่า จริยธรรมเป็นผลของกระบวนการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) ของบุคคล และสามารถพัฒนาได้เช่นเดียวกับพฤติกรรมทางสังคมทั่วไปที่อยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้และการคาดหวังในผลแห่งการกระทำ ภายใต้เงื่อนไขการเสริมแรง (Reinforcement) และการลงโทษ (Punishment) ซึ่งส่งผลให้บุคคลพยายามกำกับการกระทำของตนเองให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ทางสังคม อันนำมาซึ่งความพึงพอใจ และหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษจากโทษทัณฑ์ทางสังคมและโทษทัณฑ์จากการลงโทษตนเอง เช่นเดียวกับทัศนะของ สิทธิโชค วรรณสันติกุล (2546) ที่เสนอว่า จริยธรรมเป็นกฎเกณฑ์ที่บุคคลใช้ในการตัดสินพฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) และเป็นความสามารถที่บุคคลพัฒนามาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีตและสังคมประกิต (Socialization) และนำมาประยุกต์เป็นองค์ความรู้ของตน

เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการตัดสินเชิงจริยธรรม (Moral Judgment) ความสามารถดังกล่าวจะพัฒนาไปตามลำดับอายุและพัฒนาการทางสติปัญญา

ในส่วนของแนวคิดพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development) พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2544, 2545, 2547) และ เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์ (2548) ได้ให้ทัศนะว่า จริยธรรมเป็นมาตรฐานความประพฤติของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถพัฒนาได้ด้วยการเรียนรู้บริบทกฎเกณฑ์ทางสังคมและพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Development) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดขอบเขตของความสามารถในการตัดสินความถูกต้องดีชั่วของการกระทำ เราอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า จริยธรรมเป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interaction) ระหว่างพัฒนาการทางพุทธิปัญญาและกระบวนการสังคมประกิต (Socialization Processes) ซึ่งประกอบด้วยกรอบสั่งสอน (Discipline) และการถอดแบบ (Identification) ค่านิยมจริยธรรม (Moral Value) ของสังคม ส่งผลให้บุคคลสร้างมาตรฐานความประพฤติของตนเองให้แสดงออกอย่างเหมาะสม โดยมีมโนธรรม (Conscience) และตนในอุดมคติ (Ego Ideal) คอยกำกับการกระทำของตนเองให้เป็นไปตามแบบแผนค่านิยมจริยธรรมและสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางสังคม

นอกจากนี้นักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม (Cognitivists) อาทิเช่น James Rest (1983, 1986a, 1986b) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development) บนแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถทางพุทธิปัญญา (Cognition) ได้กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม (Morality) เป็นแนวทางพื้นฐานของการกำหนดการแก้ไขปัญหาคัดแย้งของบุคคลในสังคม ตลอดจนเป็นความต้องการพื้นฐานของการร่วมมือทางสังคม ซึ่งจะปรากฏในพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม (Prosocial Behavior) การดูแลใส่ใจในความเป็นอยู่ของผู้อื่น (Caring) และความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกจากนี้จริยธรรมเป็นสิ่งที่ระบบบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลพัฒนาขึ้นมา และเกี่ยวข้องกับพัฒนาการอัตมโนทัศน์ (Self-concept) และการสร้างเอกลักษณ์ (Identity) ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้บุคคลสร้างพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ขึ้นในตนเอง Rest เน้นว่าพัฒนาการทางจริยธรรมขึ้นกับประสบการณ์ทางสังคมและพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Development) ซึ่งส่งผลให้บุคคลยึดตนเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) น้อยลงและมองว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Sociocentrism)

เช่นเดียวกับทัศนะของนักจิตวิทยาพัฒนาการทางจริยธรรม (Eisenberg, 2000) ที่เสนอว่า พฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) เป็นการกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และทัศนะของ สุรางค์ โค้วตระกูล (2545) ที่ได้สรุปมโนทัศน์จริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตน ซึ่งจะสะท้อนออกมาในรูปของการกระทำที่ผู้กระทำมีเจตนาและความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น โดยอาจต้องเสียสละเวลาและ/หรือทุนทรัพย์ หรือแม้อาจต้องเสี่ยงชีวิตก็ตาม เพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมโดยมิหวังผลตอบแทนแต่อย่างใด หรือที่เรียกว่า “พฤติกรรมเสริมสร้างสังคม” (Prosocial Behavior) เมื่อวิเคราะห์ความหมายของจริยธรรมดังกล่าวแล้วจะพบว่า จริยธรรมแบ่งออกเป็นสองมิติ คือ มิติที่เป็นหลักการหรือแนวทางแห่งความประพฤติ และมิติที่เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ของส่วนรวม ความหมายของจริยธรรมทั้งสองมิตินี้มีอาจแยกออกจากกันได้ เนื่องจากพฤติกรรมจริยธรรมเป็นการกระทำที่มุ่งเน้นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ และเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงหลักการหรือมาตรฐานของการกระทำของแต่ละบุคคล อันเกิดจากการรู้สำนึกในความรับผิดชอบต่อของบุคคลที่มีต่อส่วนรวม

ในส่วนขององค์ประกอบของจริยธรรม นักจิตวิทยา (Brown, 1965; Hoffman, 1970) ได้แบ่งมิติของจริยธรรมออกเป็น 3 ส่วนที่เป็นอิสระจากกัน คือ มิติด้านพุทธิปัญญา (Cognition) มิติด้านความรู้สึก (Feeling) และมิติด้านความประพฤติปฏิบัติ (Conduct) ดังนั้น พฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) จึงมีลักษณะไม่คงที่ แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขหรือสถานการณ์ (Condition) ที่บุคคลกำลังเผชิญอยู่ ฉะนั้นในการศึกษาลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) จึงจำเป็นต้องศึกษาจากองค์ประกอบของจริยธรรมทั้งสามมิติดังกล่าว โดยการให้บุคคลรายงานตนเอง (Self-report) และ/หรือการสังเกตพฤติกรรมภายนอก (ชัยพร วิชาวุธ, ธีระพร อุวรรณโณ, และพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2531) อย่างไรก็ตาม สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการรายงานตนเองของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมภายนอกอาจบิดเบือนไปจากลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) ของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอาจต้องการเปิดเผยเฉพาะพฤติกรรมทางบวกและพยายามปกปิดพฤติกรรมทางลบ การสังเกตพฤติกรรมภายนอกจึงทำได้ยากและเสียเวลามาก

จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับค่านิยม (Values) ของพฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) (ชัยพร วิชชาวุธ, ธีระพร อุวรรณโณ, และ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2531) กล่าวคือ พฤติกรรมใดที่สังคมให้การยอมรับและให้คุณค่าว่าเป็นพฤติกรรมดี ถูกต้อง และสมควรกระทำ จะถือว่าเป็นพฤติกรรมจริยธรรมดี ส่วนพฤติกรรมใดที่สังคมเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่น่ายกย่อง ไม่ถูกต้อง และไม่สมควรกระทำ พฤติกรรมนั้นก็ถือเป็นพฤติกรรมจริยธรรมไม่ดี ค่านิยมดังกล่าว เรียกว่า “ค่านิยมจริยธรรม” (Moral Values)

ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมและจริยธรรม David Ausubel และ Edmund Sullivan (1970) ได้ให้ทัศนะว่า ค่านิยม (Values) เป็นปัจจัยสำคัญที่คอยกำหนด พฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) และมาตรฐานของการกระทำทางสังคมของแต่ละบุคคล ตลอดจนความรู้สึกที่มีต่อหน้าที่ทางจริยธรรม (Moral Functioning) ส่งผลให้บุคคลพยายาม กำกับพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานของการกระทำทางสังคม ภายใต้ขอบเขตแห่ง วัฒนธรรมของสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ และยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานของการ กระทำทางสังคม ค่านิยมของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไปตามเป้าหมาย กิจกรรม จริยธรรม สังคม และความเชื่อทางศาสนา ที่แต่ละคนให้คุณค่าและนับถือ ทัศนะดังกล่าวจะ เห็นได้ว่า จริยธรรมและค่านิยมเป็นมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นทุกครั้งที่กล่าวถึง จริยธรรมจะต้องกล่าวถึงค่านิยมของพฤติกรรมทางสังคมด้วยเสมอ

นอกจากนี้ Ausubel และ Sullivan (1970) ได้รวบรวมกระบวนการถ่ายทอด ค่านิยมภายใต้วัฒนธรรมและสังคมประกิต (Socialization) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลยอมรับ มาตรฐานทางจริยธรรม (Moral Standard) ของสังคม และสร้างมาตรฐานทางพฤติกรรมของ ตนเอง อย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดค่านิยมจริยธรรมจะมีอิทธิพลต่อการสร้างพฤติกรรมของ บุคคลก็ต่อเมื่อบุคคลรู้สึกตระหนักในพันธะหน้าที่ (Obligation) ที่เกี่ยวกับจริยธรรม และยอมรับ ค่านิยมจริยธรรม (Moral Values) เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบพฤติกรรม และสร้างหน้าที่ทาง จริยธรรม (Moral Functioning) ขึ้นในตน (Self) ดังนั้นค่านิยมจริยธรรมที่บุคคลยึดถือจึงมิได้เป็น ผลมาจากการรับเอาค่านิยมจากสังคมประกิตเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมเท่านั้น หากแต่ยัง รวมถึงการจัดระบบโครงสร้างตนทางจริยธรรม (Moral Self) ของบุคคลด้วย กระบวนการถ่ายทอด ค่านิยมจริยธรรมประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ

(1) ปัจจัยเกี่ยวกับรูปแบบภายนอก (External Patterning Factors) ได้แก่ บิดามารดา และสังคมประภคิต (Socialization) ล้วนเป็นปัจจัยของการถ่ายทอดค่านิยมโดยผ่านกระบวนการซึมซาบ (Internalization) ทั้งทางตรงและทางอ้อม และเป็นตัวแบบ (Modeling) ที่บุคคลใช้ในการเรียนรู้การตัดสินเชิงจริยธรรม (Moral Judgment) (Bandura & McDonald, 1963 cited in Ausubel & Sullivan, 1970) ตลอดจนเป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ที่ได้กัวยก่อนเข้าโรงเรียน (Preschool Year) และเด็กวัยตอนกลาง (Middle Childhood) ถอดแบบ (Identify) ความเชื่อและเจตคติ (Hirschberg & Gilliland, 1942 cited in Ausubel & Sullivan, 1970)

(2) กลไกของกระบวนการซึมซาบ (Mechanism of Internalization) ค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม ได้แก่ การเลียนแบบ (Imitation) และการถอดแบบ (Identification) เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้ถอดแบบและฝ่ายผู้เป็นตัวแบบ การถอดแบบเป็นการเลียนแบบการกระทำ และเป็นสัญญาณของการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) อันนำมาซึ่งการยอมรับบรรทัดฐานและค่านิยม และการกลัดกลุ้มการถูกลงโทษ

(3) กลไกควบคุมภายในและภายนอก (External and Internal Sanctions) หมายถึง กระบวนการที่นำมาซึ่งค่านิยมจริยธรรม (Moral Value) ที่เข้มแข็งและมั่นคงภายในตน (Self) โดยการที่บิดามารดา ครู และเพื่อน เป็นทั้งตัวเสริมแรงทางบวกและตัวเสริมแรงทางลบ (นำมาซึ่งรางวัลและการลงโทษ) ส่งผลให้เด็กค่อย ๆ เรียนรู้และเกิดความคาดหวังในผลแห่งการกระทำ รวมทั้งเกิดความรู้สึกผิด (Guilt) เมื่อประเมินตนทางลบ และเกิดความรู้สึกตระหนักในหน้าที่ทางจริยธรรม (Moral Functioning) ในการที่จะยับยั้งพฤติกรรมที่ขัดต่อค่านิยมจริยธรรมที่ตนเชื่อและยึดถือปฏิบัติ

แนวคิดกระบวนการถ่ายทอดค่านิยมของ Ausubel และ Sullivan (1970) ดังกล่าว ทำให้เราทราบว่า การถ่ายทอดค่านิยมเป็นปัจจัยสำคัญของพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development) อันนำมาซึ่งการบูรณา (Integration) ค่านิยมจริยธรรม (Moral Value) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบโครงสร้างตน (Self) นำมาซึ่งการสร้างหน้าที่ทางจริยธรรม (Moral Functioning) ขึ้นในตนเอง และส่งผลให้บุคคลมีความสามารถในการตัดสินเชิงจริยธรรม (Moral Judgment) และเกิดพัฒนาการแห่งตน (Ego Development) ซึ่งได้แก่ พัฒนาการมโนธรรม (Conscience) และความรู้สึกที่มีต่อหน้าที่ทางจริยธรรม (Moral Functioning) และนำมาสร้างเป็นลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ขึ้นในตนเอง อันนำมาซึ่งการควบคุมตน

(Self-control) การสร้างวินัยในตนเอง (Self-discipline) รวมถึงความเชื่อ (Belief) เกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรม ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมและมโนธรรม (Conscience)

ในเรื่องที่เกี่ยวกับกระบวนการสร้างพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ขึ้นในบุคคล ผู้วิจัยพบว่า มีนักจิตวิทยาหลายกลุ่มที่สนใจศึกษาและวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีคุณภาพดี ทั้งทางร่างกายและทางปัญญา และเพื่อเป็นแนวทางในการตอบคำถามที่ว่า “บุคคลจะกระทำการอาสาช่วยเหลือผู้อื่นหรือบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวมเมื่อใด? เพราะเหตุใดเขาจึงกระทำเช่นนั้น?” (When and why people act in the service of human welfare?) (Aquino & Reed, 2002, p.1423) อาทิเช่น นักจิตวิทยากลุ่มพุทธิปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Psychologists) (Bandura, 1977, 1991, 1999; Bandura, Barbaranelli, Caprara, & Pastorelli, 1996) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ของบุคคล โดยเน้นถึงการกระทำที่บุคคลแสดงออกถึงการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Interaction) หรือที่เรียกว่าพฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) เชื่อว่าพฤติกรรมจริยธรรมเป็นผลมาจากสังคมประกิต (Socialization) ซึ่งทำให้บุคคลเกิดการซึมซาบประสบการณ์ (Internalization) จากกฎเกณฑ์วัฒนธรรมภายนอก (External Cultural Rules) ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์วัฒนธรรมของสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ และก่อให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development) ขึ้นในบุคคล

ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาพฤติกรรมทางสังคมไทยปัจจุบัน ดังที่ผู้วิจัยได้อภิปรายในตอนต้นของบทนี้บนพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าวจะพบว่า กระบวนการสังคมประกิต (Socialization Processes) ในครอบครัวและตัวแทนทางสังคมประกิตอื่น ๆ (Socializing Agents) ที่แวดล้อมในสังคมไทย ล้วนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้พฤติกรรมของตัวแบบ (Modeling) และนำมาซึ่งการสร้างพฤติกรรมของคนไทย ตลอดจนความเชื่อและค่านิยม ซึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นสังคมประกิตที่เปลี่ยนไปจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พุทธิปัญญาทางจริยธรรม (Moral Cognition) ลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) และพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ของคนไทยในปัจจุบันมีทิศทางเบี่ยงเบนไปจากคนไทยในอดีต

นอกจากนี้แนวคิดที่สำคัญของนักจิตวิทยาในกลุ่มพุทธิปัญญาทางสังคม (Bandura, 1977, 1991, 1999; Bandura, Barbaranelli, Caprara, & Pastorelli, 1996) ได้แก่ แนวคิดกลไกการกำกับตนเอง (Self-regulatory Mechanism) ซึ่งเป็นปัจจัยภายในบุคคล (Personal Factor) และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) โดยมีสาระสำคัญว่า บุคคลจะเรียนรู้กฎเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจและประเมินการกระทำของตนเองและผู้อื่น ในแต่ละสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการสะสมประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตเก็บไว้ในโครงสร้างทางปัญญา รวมทั้งเกิดกระบวนการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Processes) ได้แก่ การคิดไตร่ตรอง ความเชื่อและความคาดหวังในผลของการกระทำที่น่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ส่งผลให้บุคคลแสดงออกเป็นการกระทำ ภายใต้การกำหนดและควบคุมของกลไกการกำกับตนเองที่คอยกำกับพฤติกรรมให้แสดงออกในทางที่ถูกที่ควรหรือทำแล้วเกิดความพึงพอใจ ในขณะที่เดียวกันบุคคลก็จะหลีกเลี่ยงที่จะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม เนื่องจากหากกระทำแล้วอาจจะทำให้เกิดความเดือดเนื้อร้อนใจตามมา

แนวคิดดังกล่าว ทำให้เราทราบว่า สังคมประกิต (Socialization) และการอบรมสั่งสอน (Discipline) การถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ เจตคติ และค่านิยม ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต ล้วนมีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก ประกอบกับการที่บุคคลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมได้ตลอดเวลาทุกช่วงวัย ส่งผลให้บุคคลสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดำเนินไปในทางที่ถูกที่ควร ที่เหมาะสม และเป็นไปตามความพึงประสงค์ของสังคม โดยการพยายามกำกับและควบคุมพฤติกรรมของตนเอง และสร้างมาตรฐานทางจริยธรรม (Moral Standard) ขึ้นในตนเอง ตลอดจนเรียนรู้ว่าการกระทำใดที่ทำแล้วได้รับการยกย่องชมเชยหรือแรงเสริมทางบวกย่อมเป็นพฤติกรรมที่พึงควรกระทำ และเป็นพฤติกรรมที่สังคมพึงประสงค์ให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม มากกว่าการกระทำที่ทำแล้วได้รับการลงโทษ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่บุคคลเรียนรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ควรหลีกเลี่ยง

นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการสร้างพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ขึ้นในบุคคล คือ การรู้จักใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) เพื่อที่จะใช้ในการตัดสินใจว่า พฤติกรรมใดถูกผิด ดีชั่ว ควรหรือไม่ควรกระทำ Lawrence Kohlberg (1976) นักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม (Cognitivists) ได้พัฒนาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory) ของผู้ก่อตั้งทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Development Theory) ที่ชื่อ Jean Piaget (1932) โดยนำทฤษฎีของ Piaget มาเสนอเป็นทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญาที่เกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) และใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นศูนย์กลางของทฤษฎีดังกล่าว Kohlberg กล่าวว่า จริยธรรมเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Processes) และสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ บุคคลจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้น (Stages) สูงก็ต่อเมื่อมีทักษะทางปัญญา สังคม (Sociocognitive Skills) ความสามารถที่จะเข้าใจในทัศนะของผู้อื่น (Perspective Taking) และช่างคิดช่างสังเกตซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางสังคม (Social Rules) มากขึ้น ส่งผลให้บุคคลมีคุณภาพในการคิดเชิงจริยธรรม (Moral Thinking) และสามารถคิดหาเหตุผลมาตัดสินพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผลตามบรรทัดฐานสังคม (Social Norm)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดของ Kohlberg (1976) ยังไม่เพียงพอที่จะใช้ในการอธิบายและทำนายพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) และการกระทำเชิงจริยธรรม (Moral Action) อาจมีความขัดแย้งกันได้ เช่นเดียวกับบุคคลที่เฉลียวฉลาดหรือบุคคลที่มีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Development) อยู่ในขั้นสูงเพียงใดก็สามารถคิดหาเหตุผลมาอธิบายการกระทำที่ไม่ถูกต้องของตนเองได้อย่างแนบเนียนเพียงนั้น อีกทั้งคนเรายังมีเหตุผลต่าง ๆ นานาที่ใช้ในการตัดสินใจการกระทำ ซึ่งขึ้นกับสภาพการณ์ที่เป็นไปในขณะนั้น เหตุผลเหล่านั้นอาจจัดอยู่ในขั้น (Stages) พัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development) มากกว่าหนึ่งขั้นก็ได้ Kohlberg เองก็ยอมรับข้อจำกัดของแนวคิดของเขา (Kohlberg, 1976) แต่ถึงกระนั้น ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory) ของ Kohlberg ทำให้เราได้แนวคิดที่ว่า ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) และการตัดสินเชิงจริยธรรม (Moral Judgment) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลสร้างกฎเกณฑ์การกระทำในการควบคุมตน (Ego Control) และช่วยสร้างพฤติกรรมจริยธรรมขึ้นในตนเอง

James Rest (1983, 1986a, 1986b) นักจิตวิทยาในกลุ่มปัญญานิยม (Cognitivists) ได้ขยายแนวคิดของ Kohlberg (1976) และได้เสนอกระบวนการทางจิตวิทยา (Psychological Processes) ที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในกระบวนการสร้างพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) บนแนวคิดองค์ประกอบ 4 ประการ (Four Components Model) ที่ใช้ในการอธิบายกระบวนการตอบสนองของสถานการณ์ทางสังคมของแต่ละบุคคล ดังนี้

(1) ความรู้สึกไวทางจริยธรรม (Moral Sensitivity) หมายถึง ความไวในการร่วมรู้สึกกับผู้อื่น (Empathy) ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลใช้ในการตีความสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและใช้ในการตัดสินใจว่าจะช่วยเหลือผู้อื่นหรือไม่ช่วยเหลือ

(2) การตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Moral Judgment) หมายถึง การตัดสินใจการกระทำที่บุคคลใช้ในการชั่งน้ำหนักทางเลือกของการกระทำ โดยตัดสินใจว่าเป็นพฤติกรรมที่สมควรกระทำหรือไม่ การตัดสินใจเชิงจริยธรรมเป็นผลของความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลนามธรรม (Abstract Thinking) ตลอดจนเป็นค่านิยม (Value) และเจตคติ (Aptitude) ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของระบบความหมายของจริยธรรมที่เป็นอุดมคติทางจริยธรรม (Moral Ideal) ของแต่ละบุคคล

(3) แรงจูงใจทางจริยธรรม (Moral Motivation) หมายถึง ค่านิยมจริยธรรม (Moral Values) ที่บุคคลยึดถือเหนือค่านิยมส่วนบุคคล (Personal Value) และมีแนวโน้มว่าจะกระทำตามค่านิยมเหล่านั้น ซึ่งเป็นผลของการประเมินและการตัดสินใจคุณค่าของเป้าหมายต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากพุทธิปัญญาทางสังคม (Social Cognition)

(4) การลงมือกระทำ (Implementation) หมายถึง การกระทำเชิงจริยธรรม (Moral Action) บนพื้นฐานความรู้สึกเชิงจริยธรรม (Moral Sensitivity) การตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Moral Judgment) และแรงจูงใจทางจริยธรรม (Moral Motivation) การกระทำบนพื้นฐานของปัจจัยดังกล่าวเป็นผลมาจากความเข้มแข็งแห่งตน (Ego Strength) และเป็นทักษะที่จำเป็นทางสังคมและทางจิตวิทยาที่นำไปสู่การกระทำเชิงจริยธรรม (Moral Action)

คำอธิบายกระบวนการสร้างพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ของ Rest (1983, 1986a, 1986b) ดังกล่าว เราอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมจริยธรรมเป็นผลรวมของการประสาน ความรู้สึก (Feeling) ความคิด (Thinking) อารมณ์ (Emotion) และการกระทำ (Action) ภายใต้กฎจริยธรรม (Moral Code) ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Interaction) และทำให้เราทราบว่า การที่บุคคลให้ความสำคัญแก่ลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ที่ตนสร้างขึ้นในอัตมโนทัศน์ (Self-concept) เป็นแรงจูงใจทางจริยธรรม (Moral Motivation) และเป็นสิ่งที่ระบบโครงสร้างบุคลิกภาพ (Personality) ของแต่ละบุคคลพัฒนาขึ้นมาจากการพุทธิปัญญาทางสังคม (Social Cognition) ส่งผลให้บุคคลยึดตนเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) น้อยลงและมองว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Sociocentrism)

เมื่อพิจารณาแนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มพุทธิปัญญาทางสังคม และแนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มปัญญานิยมดังกล่าวแล้ว เราจะพบว่า กลไกการกำกับตนเอง (Self-regulation Mechanism) และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้บุคคลมีพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) อย่างขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งไปไม่ได้ เนื่องจากหากขาดการกำกับตนเอง (Self-regulation) ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพียงปัจจัยเดียวก็อาจไม่เพียงพอต่อการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรม (Moral Standard) ของสังคมได้ ในทางเดียวกัน หากบุคคลขาดความสามารถในการคิดไตร่ตรองและตัดสินใจว่าการกระทำใดถูกผิดดีชั่วแล้ว บุคคลก็จะขาดทิศทางในการกำกับตนเองให้กระทำในสิ่งที่ถูกที่ควรและหลีกเลี่ยงที่จะกระทำในสิ่งที่ผิดที่ชั่ว พฤติกรรมจริยธรรมก็ยากที่จะเกิดขึ้นเช่นกัน

นอกจากนี้ในมุมมองของนักจิตวิทยาที่ศึกษามโนทัศน์ “ตนทางจริยธรรม” (Moral Self) (อาทิเช่น Aquino & Reed, 2002; Blasi, 1980, 1984, 1995; Damon, 1984; Hart, Atkins, & Ford, 1998) เสนอว่า ตนทางจริยธรรมเป็นผลของการบูรณา (Integration) ความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral Understanding) เข้าเป็นองค์ประกอบแห่งตน (Self) หรือที่เรียกว่า “เอกลักษณ์ทางจริยธรรม” (Moral Identity) ซึ่งเป็นภาพลักษณ์เกี่ยวกับบทบาทและลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristic) ที่บุคคลมีต่อตนเอง เอกลักษณ์ทางจริยธรรมเป็นตัวกระตุ้นหรือแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลเกิดการกระทำเชิงจริยธรรม (Moral Action) และเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ของความเชื่อ (Belief) เจตคติ (Attitude) และพฤติกรรม (Behavior) ของบุคคล เมื่อบุคคลให้ความสำคัญกับลักษณะทางจริยธรรมที่ตนสร้างขึ้นในอัตมโนทัศน์ (Self-concept) สูง ส่งผลให้บุคคลพยายามกำกับและควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามกฎจริยธรรม

(Moral Code) ของสังคม (Forehand, Deshpande, & Reed, 2002) จากแนวคิดพื้นฐาน (Basic Concept) ดังกล่าวทำให้เราได้แนวคิดที่ว่า เอกลักษณ์ทางจริยธรรมเกิดจากการสร้างลักษณะทางจริยธรรมขึ้นในอัตมโนทัศน์ทางจริยธรรม และเป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่การกระทำเชิงจริยธรรม นอกจากนี้มโนทัศน์ตนทางจริยธรรมเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมแนวคิดพุทธิปัญญาทางจริยธรรม (Moral Cognition) ของนักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม (Cognitivists) และมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการกระทำเชิงจริยธรรม (Moral Action) ของนักจิตวิทยากลุ่มพุทธิปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Psychologists) เข้าไว้ด้วยกัน

Augusto Blasi (1980, 1984, 1995) ได้เสนอมโนทัศน์การบูรณาการจริยธรรม (Moral Integration) ของบุคคล เพื่อให้ในการอธิบายและทำนายการกระทำเชิงจริยธรรม (Moral Action) บนแนวคิดความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral Understanding) ซึ่งมีรากฐานมาจากแนวคิดพุทธิปัญญา (Cognition Approach) เกี่ยวกับการให้เหตุผล (Reasoning) และการตัดสิน (Judgment) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของนักจิตวิทยาปัญญานิยม (Cognitivists) (อาทิเช่น Piaget, 1932; Kohlberg, 1976; Rest, 1983, 1986a, 1986b) Blasi เสนอว่า ลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ที่บุคคลสร้างขึ้นในอัตมโนทัศน์ (Self-concept) เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดความรู้สึกตระหนักในตนเอง (Self-awareness) ที่จะสร้างพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) เพื่อทำให้เกิดความสอดคล้องแห่งตน (Self-consistency) ของการกระทำกับภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง (Self-image) ในด้านที่เกี่ยวกับบทบาทและลักษณะทางจริยธรรมที่ตนสร้างขึ้น

Blasi (1984) ได้เสนอความเชื่อพื้นฐาน (Basic Concept) เกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ที่บุคคลสร้างขึ้นในอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ไว้ 2 ประการ คือ

(1) ลักษณะทางจริยธรรมที่บุคคลสร้างขึ้นเป็น “หน้าที่ทางจริยธรรม” (Moral Functioning) ของตนเองมีมากมายหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น ความกตัญญูตเวที ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา ความยุติธรรม ความถูกต้อง ฯลฯ

(2) ความคิดหรืออุดมคติ (Ideal) เกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรมที่แต่ละบุคคลสร้างขึ้นเป็นภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง (Self-image) มีความแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นกับระดับการให้ความสำคัญกับลักษณะทางจริยธรรมที่ตนสร้างขึ้นในอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ยกตัวอย่างเช่น บางคนอาจจะให้ความสำคัญและยึดถือความเมตตากรุณาสูง ในขณะที่บางคนอาจจะให้ความสำคัญและยึดถือความยุติธรรมและความถูกต้องสูง เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ตามความเชื่อพื้นฐานทั้งสองประการดังกล่าวมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล และมีความแตกต่างกันในบุคคลคนเดียวกันด้วย ซึ่งขึ้นกับระดับการให้ความสำคัญที่บุคคลมีต่อลักษณะทางจริยธรรมที่ตนสร้างขึ้นในอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงวัยของบุคคลคนเดียวกัน ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนได้แก่ การที่เด็กนิยามตนเอง (Self-definition) ว่าตนเป็นเด็กดีที่ต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ เด็กจึงให้ความสำคัญกับการเชื่อฟัง (Obedience) สูง เนื่องจากเด็กมีอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับการเชื่อฟังว่าเป็นศูนย์กลางแห่งคุณงามความดี แต่เมื่อเด็กโตขึ้นก็อาจจะยึดถือความจงรักภักดี (Loyalty) แทน และก็อาจจะยึดถือกฎเกณฑ์จริยธรรมด้วยตนเอง (Moral Autonomy) ในที่สุด (Blasi, 1984)

นอกจากนี้ Blasi (1984) ได้เสนอแนวคิดแห่งตน (Self Model) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพุทธิปัญญาทางจริยธรรม (Moral Cognition) กับการกระทำเชิงจริยธรรม (Moral Action) โดยใช้ตนทางจริยธรรม (Moral Self) ซึ่งเป็นศูนย์กลางของแนวคิดนี้ในการทำนายการกระทำเชิงจริยธรรมของแต่ละบุคคล เช่นเดียวกับการศึกษาของ Colby และ Damon (1995) ที่รายงานว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) เป็นผลมาจากการบูรณา (Integration) พุทธิปัญญาทางจริยธรรมเข้ารวมกับความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน (Sense of Self) และการสร้างภาพลักษณ์ในจินตนาการ (Mental Image) เกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรมขึ้นในตนเอง

ความเชื่อพื้นฐานของแนวคิดแห่งตน (Self Model) (Blasi, 1984) มีดังต่อไปนี้

(1) ความสามารถในการตัดสินเชิงจริยธรรม (Moral Judgment) เป็นเกณฑ์หรือขอบเขตของการสร้างภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง (Self-image) ในด้านที่เกี่ยวกับบทบาทและลักษณะทางจริยธรรม

(2) แต่ละบุคคลจะสร้างภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง ในด้านที่เกี่ยวกับบทบาทและลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นกับระดับการให้ความสำคัญที่บุคคลมีต่อลักษณะทางจริยธรรมที่ตนสร้างขึ้นในอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ของแต่ละบุคคล

(3) เมื่อบุคคลสร้างภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง ในด้านที่เกี่ยวกับบทบาทและลักษณะทางจริยธรรมได้อย่างชัดเจน มั่นคง และค่อนข้างถาวร ก็จะส่งผลให้บุคคลเกิดแรงจูงใจพื้นฐานที่นำไปสู่การสร้างพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ขึ้นในตนเอง ซึ่งเป็นความต้องการภายในโครงสร้างทางจิตวิทยา (Psychological Structure) ที่ทำให้บุคคลแสวงหาความสอดคล้องแห่งตน (Self-consistency)

(4) ความสอดคล้องแห่งตนในที่นี้หมายถึง ความสอดคล้องกันระหว่างความรู้ทางจริยธรรม (Moral Knowledge) การตัดสินเชิงจริยธรรม (Moral Judgment) และความเชื่อทางจริยธรรม (Moral Belief) กับการกระทำเชิงจริยธรรม (Moral Action)

ในส่วนของความสัมพันธ์ของลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) กับการกระทำ Blasi (1984) ได้อธิบายแนวคิดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของลักษณะทางจริยธรรมและการกระทำเชิงจริยธรรม (Moral Action) ด้วยมโนทัศน์ 2 ประการ คือ

(1) ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ความรู้สึกผูกพันต่อลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ที่บุคคลสร้างขึ้นในอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ความรับผิดชอบในความหมายนี้เน้นว่าตน (Self) หรืออัตมโนทัศน์ทางจริยธรรม (Moral Self-concept) เป็นแหล่งกำกับทางจริยธรรม (Moral Compulsion)

(2) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Integrity) หมายถึง ผลรวมของศักยภาพในตน (Self) ที่นำไปสู่การกระทำตามความรับผิดชอบ (Responsibility) ที่มีต่อลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ที่บุคคลสร้างขึ้นในอัตมโนทัศน์ (Self-concept)

William Damon (1984) นักจิตวิทยาอีกผู้หนึ่งที่ศึกษาความสัมพันธ์ของตน (Self) กับจริยธรรม (Morality) เช่นเดียวกับ Blasi (1980, 1984, 1995) ได้สนับสนุนมโนทัศน์การบูรณาการความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral Understanding) ขึ้นในตน (Self) ของ Blasi Damon เสนอว่า ตน (Self) และจริยธรรม (Morality) เป็นระบบมโนทัศน์ที่แยกออกจากกันในช่วงวัยเด็ก และจะบูรณาการ (Integrate) เป็นระบบเดียวกันและสร้างขึ้นเป็นเอกลักษณ์ทางจริยธรรม (Moral Identity) ซึ่งไปเป็นตามหลักพัฒนาการแห่งตน (Ego Development) ในวัยรุ่น อย่างไรก็ตาม ตนและจริยธรรมไม่จำเป็นต้องบูรณาการเป็นระบบเดียวกันในทุกคน ซึ่งจะเห็นได้ว่า บุคคลที่มองว่าจริยธรรมเป็นแกนกลาง (Core) อัตมโนทัศน์ (Self-concept) ก็จะมองว่าตนเป็นตัวแทนจริยธรรม (Moral Agent) ในสถานการณ์ที่ต้องเผชิญกับปัญหาจริยธรรมภายใต้อิทธิพลของตน ซึ่งเราอาจสันนิษฐานได้ว่า บุคคลผู้นี้มีแนวโน้มที่จะดำเนินชีวิตบนแนวทางแห่งจริยธรรมได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง ในขณะที่บุคคลที่มองว่าจริยธรรมเป็นเพียงเปลือกนอก (Peripheral) ตนหรือเป็นส่วนที่ไม่มีความสำคัญกับตน ก็จะมองว่าจริยธรรมไม่เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่เขาต้องเผชิญ เราก็อาจสันนิษฐานได้ว่า บุคคลผู้นี้มีความรับผิดชอบทางจริยธรรมเพียงเล็กน้อยหรือที่เรียกว่า “ผู้ไร้จริยธรรม” (Immoral Person)

นอกจากนี้ Damon และ Hart (1992) ได้เสนอว่า ภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง (Self-image) ในด้านที่เกี่ยวกับบทบาทและลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) เป็นตัวประสานพุทธิปัญญาทางจริยธรรม (Moral Cognition) และการกระทำเชิงจริยธรรม (Moral Action) โดยการที่บุคคลจะพยายามกำกับพฤติกรรมของตนเองให้มีความสอดคล้องกับลักษณะทางจริยธรรมที่ตนสร้างขึ้นในอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ยกตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ว่าตนมีลักษณะทางจริยธรรมในการช่วยเหลือผู้อื่น เขาก็จะพยายามช่วยเหลือผู้อื่นทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ดังนั้นจากแนวคิดของ Damon และ Hart ลักษณะทางจริยธรรมที่บุคคลสร้างขึ้นเป็นภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง (Self-image) เป็นตัวประสาน ความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่เกี่ยวกับจริยธรรมเข้าไว้ด้วยกัน (Kihlstrom & Klein, 1994 cited in Aquino & Reed, 2002) และส่งผลให้บุคคลพยายามสร้างพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ขึ้นในตนเอง นอกจากนี้ Hart และคณะ (Hart, Atkins, & Ford, 1998) ได้เสนอว่าความตระหนักในลักษณะทางจริยธรรมส่งผลให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่จะกระทำการอาสาช่วยเหลือผู้อื่น การอาสาปกป้องผู้อื่น และการบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ดังนั้นบุคคลที่นิยามตนเอง (Self-definition) และให้ความสำคัญกับการมีลักษณะทางจริยธรรมสูงก็จะเกิดแรงจูงใจ (Motivation) ที่จะสร้างพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ได้มากกว่าบุคคลที่นิยามตนเองเกี่ยวกับการมีลักษณะทางจริยธรรมต่ำ เช่นเดียวกับ

งานวิจัยของ Yates และ Youniss (1996) พบว่าการสร้างเอกลักษณ์ (Identity) เกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรมได้อย่างเข้มแข็งและมั่นคงในวัยรุ่น ส่งผลให้วัยรุ่นเกิดแรงจูงใจที่จะมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

สรุปความหมายของจริยธรรม

เมื่อสังเคราะห์ความหมายและมโนทัศน์เกี่ยวกับจริยธรรมดังกล่าวแล้ว สรุปได้ว่าจริยธรรม (Morality) เป็นหลักการ แนวทาง และค่านิยม ที่บุคคลใช้ในการประเมินและตัดสินพฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) ว่า พฤติกรรมหรือการกระทำใดเป็นการกระทำที่ถูกต้องที่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติภายใต้กรอบบรรทัดฐาน (Norm) และกฎเกณฑ์ทางสังคมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้นเป็นกฎจริยธรรม (Moral Code) ของสังคมนั้น และพฤติกรรมหรือการกระทำใดเป็นการกระทำชั่วและไม่สมควรประพฤติปฏิบัติ เนื่องจากเป็นการกระทำที่ขัดต่อบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ทางสังคม ตลอดจนปฏิกิริยาที่บุคคลมีต่อพฤติกรรมและแนวโน้มที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ทางบวก และพยายามหักห้ามใจมิให้มีพฤติกรรมจริยธรรมทางลบ อันเป็นผลมาจากการยอมรับมาตรฐานทางจริยธรรม (Moral Standard) ของสังคม และนำมาสร้างเป็นลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ขึ้นในตนเอง จริยธรรมเป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นตามศักยภาพแห่งพัฒนาการทางวุฒิภาวะทางปัญญาอารมณ์ (Cognitive – emotional Maturity) รวมถึงการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Interaction) โดยใช้สังคมประกิต (Socialization) เป็นเครื่องมือถ่ายทอดค่านิยมจริยธรรม (Moral Value) เข้าเป็นส่วนหนึ่งของตน (Self) และเป็นเครื่องมือขัดเกลาบุคคลให้มีมโนธรรม (Conscience) และสร้างตนในอุดมคติ (Ego Ideal) เพื่อพยายามกำกับตนเองให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความสุขสงบและสันติสุขของสังคมเป็นสำคัญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ความหมายของพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

ในการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteerism) ที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่า พฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteer Behaviors) ที่นักวิจัยส่วนใหญ่ (อาทิเช่น Penner, Dovidio, Piliavin, & Schroeder, 2005; Carlo, Okun, Knight, & Guzman, 2005; Baron & Byrne, 2004; Michener, DeLamater, & Myers, 2004; Bierhoff, 2002; Penner, 2002; Omoto & Snyder, 1995, 2002; DeChant, 2001; Clary & Snyder, 1999) ได้ให้คำจำกัดความ (Definition) ไว้ คือ พฤติกรรมสละแรงงานทั้งทางกาย ทางความคิด และทางอารมณ์ และสละเวลาเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยผ่านการคิดไตร่ตรองและตัดสินใจเป็นอาสาสมัคร โดยคำนึงถึงเงื่อนไขของการเป็นอาสาสมัคร ซึ่งได้แก่ ระยะเวลาและค่าใช้จ่ายระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น และศักยภาพของตนเอง เป็นต้น ดังนั้น พฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นจึงเป็นพฤติกรรมที่เป็นไปโดยเจตนา ความตั้งใจ แรงจูงใจ และการวางแผนของอาสาสมัครหรือนักจิตวิทยาเรียกว่า “Planned Helping” (Benson et al., 1980; Smith & Macaulay, 1980) และมีใช่เป็นการช่วยเหลือ (Helping) ในเหตุการณ์เฉพาะหน้าซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ซึ่งส่งผลให้บุคคลช่วยเหลือผู้อื่นโดยมิได้ตั้งใจหรือวางแผนที่จะช่วยเหลือมาก่อนหรือนักจิตวิทยาเรียกว่า “Spontaneous Helping” (Piliavin & Charng, 1990; Bierhoff, 2002) นอกจากนี้พฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นเป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม (Prosocial Behavior) ซึ่งมีนักวิจัยหลายท่านที่ได้ศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (อาทิเช่น DeChant, 2001; Clary et al., 1998; Omoto & Snyder, 1995; Clary & Snyder, 1999) ได้ตัวอย่างของพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ได้แก่ การอาสาพัฒนาชุมชน การอาสาดูแลสุขภาพผู้ป่วยในโรงพยาบาลหรือสถานบำบัด การอาสาให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่กำลังประสบปัญหา การอาสาเป็นครูสอนหนังสือแก่ผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา การอาสาเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กที่ถูกละทิ้ง การอาสาทำงานในองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และการอาสาเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3. ความสัมพันธ์ของลักษณะทางจริยธรรมกับพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

ในส่วนของความสัมพันธ์ของลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) กับพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteer Behaviors) Nancy Eisenberg (2000) นักจิตวิทยา พัฒนาการทางจริยธรรมได้ให้ทัศนะว่า ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลจะสะท้อนออกมาในรูปแบบของการกระทำที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและการบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ทัศนะของ Eisenberg ดังกล่าวมีงานวิจัยที่ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) ของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น ได้แก่ การวิจัยของ Aquino และ Reed (2002) ที่พบว่าลักษณะทางจริยธรรม 9 ประการ คือ การดูแลใส่ใจผู้อื่น ความเมตตา กรุณา ความยุติธรรม ความเป็นมิตร ใจกว้าง ความขยันหมั่นเพียร การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ความซื่อสัตย์สุจริต และใจดี เป็นเอกลักษณ์ (Identity) ของผู้มีจริยธรรม (Moral Person) ซึ่งในการวิจัยคือกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมบริจาคอาหารแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก การวิจัยของ Omoto และ Snyder (1995) และการวิจัยของ Carlo และคณะ (1991) ที่พบว่าลักษณะบุคลิกภาพด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (Altruistic) และการช่วยเหลือผู้อื่น (Helping) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลสร้างพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น การวิจัยของ Penner และคณะ (1995) ที่พบว่าลักษณะบุคลิกภาพเสริมสร้างสังคม (Prosocial Personality Traits) ได้แก่ การร่วมรู้สึกกับผู้อื่น (Empathy) และการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นลักษณะบุคลิกภาพของผู้ที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่ให้ผลการวิจัยขัดแย้งกับผลการวิจัยของ Penner และคณะ (1995) คือ งานวิจัยของ DeChant (2001) ที่ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูอาสาสมัคร โดยใช้มาตราวัดลักษณะบุคลิกภาพเสริมสร้างสังคม (Prosocial Personality Battery) ของ Penner และคณะ (1995) พบว่า ลักษณะบุคลิกภาพเสริมสร้างสังคมของครูอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ (กลุ่ม Active) และกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ (กลุ่ม Inactive) ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มากขึ้น

4. เหตุผลของการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

นอกจากการศึกษาและวิจัยลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) หรือ ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) ของผู้ที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ผู้วิจัยพบว่า มีงานวิจัยที่มุ่งศึกษาเหตุผลของการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น อาทิเช่น งานวิจัยของ Omoto และ Snyder (1995) งานวิจัยของ Clary และคณะ (1998) และงานวิจัยของ Simon และคณะ (2000) บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า เหตุผลของการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นเป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

Omoto และ Snyder (1995) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะอุปนิสัย (Traits) แรงจูงใจ (Motivation) และอิทธิพลจากการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ที่มีต่อการตัดสินใจที่จะเป็นอาสาสมัครดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์ และได้เสนอแนวคิดกระบวนการอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteer Process Model) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้จากการวิเคราะห์ขั้นตอนของการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น ดังนี้

(1) ขั้นก่อนเป็นอาสาสมัคร (Antecedents) เป็นการค้นหาสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีความประสงค์ที่จะเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น Omoto และ Snyder พบว่าปัจจัยของการเป็นอาสาสมัครหรือที่เรียกว่า “Dispositional Variables” มีดังนี้ (1) ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) ซึ่งได้แก่ ความเอื้อเฟื้อ (Altruistic) การช่วยเหลือ (Helping) เป็นต้น (2) ปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความต้องการที่จะเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น และ (3) การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) เช่น ครอบครัว เพื่อน เป็นต้น

(2) ขั้นเป็นอาสาสมัคร (Experiences) Omoto และ Snyder วิเคราะห์พบว่า ความพึงพอใจ (Satisfaction) และความเพลิดเพลิน (Enjoy) จากการเป็นอาสาสมัคร และความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ (Organizational Integration) เป็นปัจจัยและตัวทำนายช่วงระยะเวลา (Duration) ของการเป็นอาสาสมัคร

(3) ผลของการเป็นอาสาสมัคร (Consequences) Omoto และ Snyder เสนอว่า ช่วงระยะเวลาของการเป็นอาสาสมัครเป็นผลมาจากเจตคติ (Attitude) ที่บุคคลมีต่อการเป็นอาสาสมัครที่เปลี่ยนไปจากเจตคติในขั้นก่อนเป็นอาสาสมัคร (Antecedents) และเจตคติในขั้นเป็นอาสาสมัคร (Experiences) ทำให้บุคคลอาจเกิดเจตคติทางบวก (Positive Attitude) ต่อการเป็นอาสาสมัครและส่งผลให้บุคคลเป็นอาสาสมัครยาวนานขึ้น

นอกจากนี้ Omoto และ Snyder (1995) ได้เสนอแนวคิดการวิเคราะห์หน้าที่ (Functional Analysis Model) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เสนอปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความต้องการที่จะเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น (ซึ่งในงานวิจัยของ Omoto และ Snyder (1995) คืออาสาสมัครดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์) 6 ประการ ดังนี้

- (1) ปัจจัยด้านค่านิยม (Value) เกี่ยวกับการเอื้อเฟื้อและมนุษยธรรม
- (2) ปัจจัยด้านการเข้าใจ (Understanding) ได้แก่ ความต้องการประสบการณ์ใหม่และความต้องการเพิ่มพูนความรู้จากประสบการณ์ตรง
- (3) ปัจจัยด้านสังคม (Social) หมายถึง ความต้องการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และความต้องการรางวัลทางสังคมและหลีกเลี่ยงการลงโทษทางสังคม
- (4) ปัจจัยด้านชุมชน (Community) หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเป็นสมาชิกของชุมชนและมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
- (5) ปัจจัยด้านการปกป้อง (Protection) หมายถึง การปกป้องตน (Ego) เพื่อมิให้เกิดความรู้สึกทางลบ (Negative Feeling) ต่อกองตนเอง และเพื่อลดความรู้สึกผิด (Guilty)
- (6) ปัจจัยด้านการเพิ่มพูน (Enhancement) หมายถึง การพัฒนาตน (Ego) เพื่อนำมาซึ่งความรู้สึกที่ตนมีคุณค่า (Self-esteem)

แนวคิดการวิเคราะห์หน้าที่ (Functional Analysis Model) ของ Omoto และ Snyder (1995) ดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Clary และคณะ (1998) ที่พบว่าปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความต้องการที่จะเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่นมีดังนี้

- (1) การเพิ่มพูนทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพ (Career enhancement)
- (2) การเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ (Learning new skills)
- (3) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)
- (4) การหลีกเลี่ยงความรู้สึกทางลบ (Escape from negative feelings)
- (5) การพัฒนาศักยภาพของตนเอง (Personal development)
- (6) ทัศนคติในค่านิยมการเสริมสร้างสังคม (Prosocial values)

นอกจากนี้ Simon Sturmer และ Steffens (2000) ได้นำปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความต้องการที่จะเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่นของ Omoto และ Snyder (1995) และ Clary และคณะ (1998) มาศึกษาวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์ พบว่าความต้องการได้รับความรู้และความเข้าใจ และความตระหนักในค่านิยมมนุษยธรรมเป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่การเป็นอาสาสมัคร นอกจากนี้ Simon และคณะยังพบอีกว่า ความรู้สึกที่ว่าตนเป็นสมาชิกของสังคม (Social Category) เป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีเหตุผลที่เป็นแรงจูงใจให้เป็นอาสาสมัครแตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น อาสาสมัครที่เป็นผู้ชายที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ (Homosexual) ให้เหตุผลว่าความต้องการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจจากการได้รับประสบการณ์ตรงเป็นแรงจูงใจให้เป็นอาสาสมัคร ในขณะที่อาสาสมัครที่เป็นผู้ชายที่มีพฤติกรรมทางเพศปกติ (Heterosexual) ให้เหตุผลว่าความรู้สึกตระหนักในค่านิยมด้านมนุษยธรรมเป็นแรงจูงใจให้เป็นอาสาสมัครดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์

5. เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi

เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi (Delphi Technique) (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2530; อุทุมพร จามรมาน, 2537) เป็นเทคนิคการวิจัยและการคาดการณ์อนาคต บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า (1) อนาคตเป็นเรื่องที่เราสามารถทำการศึกษาวิจัยได้อย่างเป็นระบบ (2) ความเชื่อเกี่ยวกับอนาคตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของคนเรา และ (3) ความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถของคนเราที่จะควบคุมและสร้างอนาคตได้ ดังนั้นจุดมุ่งหมายหลักของการวิจัยด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi จึงมีใช่อยู่ที่การทำนายได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ เนื่องจากประเด็นปัญหาที่ศึกษาด้วยเทคนิค Delphi เป็นปัญหาเชิงคุณลักษณะ เน้นการสำรวจและศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้หรือน่าจะเป็นของเรื่องที่ศึกษาให้มากที่สุด ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น เพื่อที่จะหาทางทำให้แนวโน้มที่พึงประสงค์เกิดขึ้น และป้องกันหรือขจัดแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ให้หมดไป หรือหาทางที่จะเผชิญกับแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์นั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าหากว่ามันจะเกิดขึ้นจริงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกจากนี้ Delphi เป็นเทคนิคการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้รับข้อมูลข่าวสารและแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญระหว่างกัน โดยไม่มีการเผชิญหน้าโดยตรงเช่นเดียวกับการระดมสมอง (Brain Storming) หรือการประชุมกลุ่มแบบอื่น ๆ จึงสามารถช่วยป้องกันมิให้เกิดการตัดสินใจโดยอิทธิพลของกลุ่ม

ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการวิจัยอนาคตแบบ Delphi จึงมีประโยชน์อย่างมากต่อการวางแผน การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ ตลอดจนไปถึงการกำหนดยุทธวิธี (Strategies) และกลวิธี (Tactics) ที่จะนำไปสู่การสร้างอนาคตที่พึงประสงค์ได้ และการป้องกันหรือขจัดอนาคตที่ไม่พึงประสงค์

หลักการและระเบียบวิธีวิจัยของ Delphi คือ การศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบ โดยการขอให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านทำการคาดการณ์ว่าแนวโน้มหรือเหตุการณ์แต่ละอย่างจะเกิดขึ้นเมื่อใด หรือทำการคาดการณ์ว่าภายในเวลาที่กำหนด เช่น อีก 20 ปีข้างหน้าจะมีเหตุการณ์หรือแนวโน้มใดที่จะเกิดขึ้นบ้าง หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และป้อนผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าพิสัยระหว่าง Quartile (Interquartile Range) ของกลุ่ม กลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาคำตอบเดิมของตนเองเทียบกับกลุ่ม

ของตน แล้วทำการคาดการณ์หรือตอบตามรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดอีกครั้ง หลังจากนั้นผู้วิจัยก็จะนำคำตอบไปทำการวิเคราะห์ใหม่ แล้วอาจป้อนข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกครั้ง โดยปกติกระบวนการทำซ้ำ (Iterative Process) แบบนี้จะดำเนินต่อไป 2 – 3 รอบ หรือจนกว่าจะได้คำตอบที่เป็นมติ (Consensus) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จุดมุ่งหมายของการทำซ้ำดังกล่าว คือ เพื่อที่จะกรอง (Refine) ความเชี่ยวชาญของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ผู้สนใจศึกษาเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2530) ได้สรุปขั้นตอนที่สำคัญของเทคนิคการวิจัยแบบ Delphi ได้ดังนี้

1) กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Panel Experts) ผู้วิจัยจะต้องหาวิธีและทำการคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญในเรื่องที่จะศึกษา ซึ่งอาจเป็นผู้ที่ศึกษาเรื่องดังกล่าวมานาน หรือมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับประเด็นที่ศึกษา โดยปกติจะมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญประมาณตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป หากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous Group) อาจใช้จำนวนผู้เชี่ยวชาญ 10 – 15 คน แต่ถ้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นอเนกพันธ์ (Heterogeneous Group) อาจต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนมาก ทั้งนี้ขึ้นกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย ความซับซ้อนของเรื่องที่ศึกษา เวลา และงบประมาณ

2) กำหนดประเด็นแนวโน้มและสร้างเครื่องมือวิจัย ซึ่งโดยทั่วไปมักอยู่ในรูปแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3) ทำ Delphi รอบที่ 1 โดยการส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญหรือสัมภาษณ์ หรือทำการประชุมทางไกล (Tele – conferencing)

4) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในรอบที่ 1

5) ทำ Delphi รอบที่ 2 โดยไม่ควรเว้นช่วงระยะเวลาระหว่างการทำ Delphi รอบที่ 1 และรอบที่ 2 นานเกินไปเพราะอาจทำให้ขาดความต่อเนื่องในความคิด และผู้เชี่ยวชาญอาจจะลืมเหตุผลในการตอบแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 หรืออาจเกิดเหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้ผู้เชี่ยวชาญเกิดความแน่ใจในการตอบแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ หรืออาจขาดความสนใจในการตอบแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์

การทำ Delphi ในรอบที่ 2 นี้ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical Feedback) ที่เป็นของกลุ่มโดยส่วนรวม ได้แก่ สถิติเกี่ยวกับการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) เช่น ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าพิสัยระหว่าง Quartile (Interquartile Range) ของกลุ่ม ผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเอง แล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาคำตอบใหม่

6) ทำ Delphi รอบต่อไปจนกว่าจะได้คำตอบที่เป็นมติ (Consensus) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

7) สรุปและอภิปรายผลโดยการเสนอแนวโน้มที่เป็นมติ (Consensus) ของกลุ่มตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้ว

จากการศึกษามโนทัศน์และงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรม ตามที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ลักษณะทางจริยธรรมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้บุคคลเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ฉะนั้นการศึกษาว่าลักษณะทางจริยธรรมประการใดบ้างที่เป็นลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) ของผู้ที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น จึงน่าจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่น่าไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ การควบคุม ตลอดจนการทำนายพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นของบุคคลในสังคมได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีนักจิตวิทยาจริยธรรม (Moral Psychologists) หลายท่านได้ให้แนวคิด ว่า ลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับการกระทำบนพื้นฐานกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งมีความหมายรวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและการอาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วย แต่งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศทางด้านนี้ยังมีน้อย และส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างวัยเด็กตอนกลางจนถึงวัยรุ่นตอนต้น ส่วนงานวิจัยที่ศึกษากับวัยรุ่นตอนปลายหรือนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษายังมีน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังลักษณะทางจริยธรรมในเยาวชน อันนำมาซึ่งเยาวชนไทยในอนาคตที่มีพฤติกรรมเสียสละและอาสาช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้นและคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตนน้อยลง และเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาเพื่อพัฒนาและควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้มีคุณภาพดี และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางจริยธรรม ได้แก่

- ความเมตตากรุณา
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- การเสียสละ
- การมีวินัยในตนเอง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

- พฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น
- พฤติกรรมไม่อาสาช่วยเหลือผู้อื่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยรวบรวมมาจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำการสำรวจด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi (Delphi Techniques) โดยการตัดสินของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น 10 ท่าน มาใช้เป็นรายการลักษณะทางจริยธรรมที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้แก่ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเสียสละ และการมีวินัยในตนเอง

2. พฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteer Behaviors) ของการวิจัยนี้เป็นพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ได้แก่ การอาสาพัฒนาชุมชนในโครงการค่ายอาสา พัฒนาที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัย การอาสาดูแลสุขภาพผู้ป่วยในโรงพยาบาลหรือสถานบำบัด การอาสาช่วยเหลือผู้ประสบภรณ์พิบัติภัยทางภาคใต้ การบริจาคโลหิต และการอาสาเข้าร่วมกิจกรรม ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยที่กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นต้อง เคยเป็นอาสาสมัครมาแล้วอย่างน้อย 2 ครั้ง ภายในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ด้วยความสมัคร ใจและด้วยสาเหตุความรู้สึกตระหนักในค่านิยมด้านมนุษยธรรมเท่านั้น มิใช่อาสาช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยสาเหตุอื่น ข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้จากการรายงานตนเอง (Self-report) ของกลุ่มตัวอย่างใน การตอบแบบสอบถาม

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescent) ที่มีอายุระหว่าง 17 – 22 ปี ที่เป็นนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร โดย แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และกลุ่ม วัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) หมายถึง ลักษณะของความคิด (Thinking) ความรู้สึก (Feeling) และการกระทำ (Action) ที่เกี่ยวกับจริยธรรม ซึ่งส่งผลให้บุคคล สร้างพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) ขึ้นในตนเอง หรือแสดงออกเป็นกระทำที่เกี่ยวกับ ความรับผิดชอบต่อสังคมและการบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น

ความหมายของลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 5 ประการที่ใช้ในการวิจัยนี้มีดังต่อไปนี้

1.1 ความเมตตากรุณา (Compassionate) หมายถึง การคิดปรารถนาดีต่อผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์และความสุขและบรรเทาจากความทุกข์

1.2 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (Altruistic) หมายถึง การช่วยเหลือผู้อื่นตามอัธยาศัยใน สถานการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่แห่งมนุษยชน ที่พึงควรปฏิบัติต่อกัน

- 1.3 การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Sympathy) หมายถึง การรู้สึกร่วมกับอารมณ์ทางบวก หรืออารมณ์ทางลบของผู้อื่น และการเข้าใจและสามารถอนุมานภาวะทางจิตใจ (Mental State) จากการกระทำหรือการรู้สึกของผู้อื่นได้
- 1.4 การเสียสละ (Devotion) หมายถึง การละความคิดคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน และไม่เอาตัวเขาเปรียบผู้อื่น และการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
- 1.5 การมีวินัยในตนเอง (Self-discipline) หมายถึง การควบคุมตนให้ปฏิบัติตามแผนการเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ ตลอดจน การประพฤติและปฏิบัติตามกฎระเบียบ จรรยาบรรณ บทบัญญัติ และ ข้อตกลงของกลุ่มสังคมทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

สำหรับการวิจัยนี้ ลักษณะทางจริยธรรมดังกล่าววัดได้จากคะแนนที่ได้จากการตอบ มาตรการวัดลักษณะทางจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น ซึ่งได้แก่ มาตรการวัดความเมตตา กรุณา มาตรการวัดความเชื่อเพื่อเพื่อน มาตรการวัดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มาตรการวัดการเสียสละ และมาตรการวัด การมีวินัยในตนเอง

2. พฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteer Behaviors) หมายถึง พฤติกรรมสละ แรงงานและเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ด้วยความตั้งใจและวางแผนที่จะเป็นอาสาสมัครในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งมีใช่เป็นการช่วยเหลือ (Helping) ในเหตุการณ์เฉพาะหน้าซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งทำให้บุคคลจำเป็นต้องกระทำการช่วยเหลือ โดยไม่ได้วางแผนที่จะช่วยเหลือมาก่อน (Penner, Dovidio, Piliavin, & Schroeder, 2005; Carlo, Okun, Knight, & Guzman, 2005; Baron & Byrne, 2004; Michener, DeLamater, & Myers, 2004; Bierhoff, 2002; Penner, 2002; Omoto & Snyder, 1995, 2002; DeChant, 2001; Clary & Snyder, 1999)

สำหรับการวิจัยนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น คือ นิสิตนักศึกษา ที่เป็นอาสาสมัครในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ได้แก่ การอาสาพัฒนาชุมชนในโครงการ ค่ายอาสาพัฒนาที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัย การอาสาดูแลสุขภาพผู้ป่วยในโรงพยาบาลหรือสถาน บำบัด การอาสาช่วยเหลือผู้ประสบกรณีพิบัติภัยทางภาคใต้ การบริจาคโลหิต และการอาสาเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ต้องเคยเป็นอาสาสมัครมาแล้วอย่างน้อย 2 ครั้งในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ด้วยความสมัครใจ

และด้วยสาเหตุความรู้สึกระหึ่มในค่านิยมด้านมนุษยธรรม มิใช่อาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยสาเหตุอื่น ข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้จากการรายงานตนเอง (Self-report) ของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescents) หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่กำลังอยู่ในระดับปริญญาตรีที่มีอายุระหว่าง 17 – 22 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical Evident) และองค์ความรู้ (Knowledge) ที่เกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteer Behaviors) และเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาจริยธรรม (Moral Psychology)

2. ทำให้ทราบถึงลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ของวัยรุ่นไทยที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteer Behaviors) เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางพื้นฐานสำหรับการปลูกฝังลักษณะทางจริยธรรมให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อให้ได้คนไทยในอนาคตที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นและเสียสละเพื่อส่วนรวมมากขึ้น อีกทั้งเป็นการชดเชยวัฒนธรรมการอาสาช่วยเหลือผู้อื่นที่ขาดหายไปจากสังคมไทยในปัจจุบัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescents) ที่เป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำนวนทั้งสิ้น 150 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มตามข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสบการณ์การเป็นอาสาสมัคร คือ กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยเทคนิคการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มละ 75 คน กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีลักษณะดังนี้

(1) **กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น** เป็นนิสิตนักศึกษาที่เป็นอาสาสมัครในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ได้แก่ การอาสาพัฒนาชุมชนในโครงการค่ายอาสาพัฒนาที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัย การอาสาดูแลสุขภาพผู้ป่วยในโรงพยาบาลหรือสถานบำบัด การอาสาช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุทางภาคใต้ การบริจาคโลหิต และการอาสาเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น วัยรุ่นกลุ่มนี้ต้องเคยเป็นอาสาสมัครมาแล้วอย่างน้อย 2 ครั้งในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ด้วยความสมัครใจและด้วยสาเหตุความรู้สึกตระหนักในค่านิยมด้านมนุษยธรรมเท่านั้น มิใช่อาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยสาเหตุอื่น

(2) **กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น** เป็นนิสิตนักศึกษาที่ไม่ได้เป็นอาสาสมัครในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา

ผู้วิจัยได้แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม จำแนกตามเพศและอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและอายุเฉลี่ยของกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นและกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ($N = 150$)

กลุ่มตัวอย่าง	เพศ		อายุ	
	ชาย	หญิง	Mean	SD
วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ($n = 75$)	40	35	19.5	1.2
วัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ($n = 75$)	30	45	19.8	1.3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม สร้างและพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสำรวจภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง และข้อความเกี่ยวกับเหตุผลของการเป็นอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

แบบสำรวจภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศ อายุ และคำถามที่มีลักษณะเป็นข้อความแบบปลายเปิด (Open-ended) ที่ให้กลุ่มตัวอย่างรายงานตนเอง (Self-report) เกี่ยวกับประสบการณ์การเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่นในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา และข้อความเกี่ยวกับเหตุผลของการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งมีคำถามว่า “เหตุผลใดต่อไปนี้มีค่ามากที่สุดที่ท่านใช้ในการตัดสินใจเป็นอาสาสมัคร” โดยให้กลุ่มตัวอย่างเขียนตอบเหตุผล หรือเลือกตอบจากเหตุผลของการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่นที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากงานวิจัยของ Omoto และ Snyder (1995) และงานวิจัยของ Clary และคณะวิจัย (1998) ดังนี้

- 1) การสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างให้เป็นอาสาสมัคร
- 2) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและทำให้ได้รู้จักเพื่อนใหม่
- 3) การเพิ่มพูนความรู้และทักษะจากประสบการณ์ตรง
- 4) ความรู้สึกตระหนักในค่านิยมด้านมนุษยธรรม
- 5) ความต้องการเพิ่มพูนความรู้สึกว่าตนมีคุณค่าและมีศักยภาพ

- 6) ความต้องการลดความรู้สึกทางลบที่มีต่อตนเอง
- 7) การนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการสมัครงานในอนาคต
- 8) เหตุผลอื่น ๆ โปรดระบุ

ข้อคำถามส่วนนี้ ผู้วิจัยใช้ในการคัดกรองเพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น โดยที่กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นต้องเป็นผู้ที่เคยเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นมาแล้วอย่างน้อย 2 ครั้ง ภายในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา และเลือกตอบเหตุผลเพียงข้อเดียวว่า “ความรู้สึกตระหนักในค่านิยมด้านมนุษยธรรม” เป็นเหตุผลที่มีความสำคัญมากที่สุดที่ใช้ในการตัดสินใจเป็นอาสาสมัคร หากเลือกตอบเหตุผลอื่นจะไม่นำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากในการวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริงโดยมิหวังผลตอบแทนอื่นใด ส่วนกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นต้องไม่เคยเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เลือกตอบว่า “ความรู้สึกตระหนักในค่านิยมด้านมนุษยธรรม” เป็นเหตุผลที่มีความสำคัญมากที่สุดที่ใช้ในการตัดสินใจเป็นอาสาสมัครทั้งสิ้น 75 คน จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นทั้งสิ้น 545 คน

ตอนที่ 2 มาตรฐานวัดลักษณะทางจริยธรรม

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการสร้างมาตรฐานวัดดังต่อไปนี้

1. การสำรวจลักษณะทางจริยธรรม

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำลักษณะทางจริยธรรมที่ได้จากการสำรวจ ด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi (Delphi Techniques) เพื่อให้ได้มาซึ่งลักษณะทางจริยธรรมที่เป็นมติของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น 10 ท่าน มาใช้เป็นลักษณะทางจริยธรรมที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมรายการลักษณะทางจริยธรรม

ผู้วิจัยรวบรวมรายการลักษณะทางจริยธรรมจากแหล่งที่มา 2 แหล่ง คือ

1. ลักษณะทางจริยธรรมในงานวิจัยเรื่อง The Self-importance of Moral Identity ของ Karl Aquino และ Americus Reed (2002) ที่ผู้วิจัยดังกล่าวพบว่าเป็นลักษณะ (Characteristics) ที่เป็นเอกลักษณ์ทางจริยธรรม (Moral Identity) ของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteer Behaviors) (ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยของ Aquino และ Reed เป็นวัยรุ่นที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นหรือบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม และวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมบริจาคอาหาร) ซึ่งมีทั้งหมด 9 ประการ คือ การดูแลใส่ใจผู้อื่น ความเมตตากรุณา ความยุติธรรม ความเป็นมิตร ใจกว้าง ความขยันหมั่นเพียร การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ความซื่อสัตย์สุจริต และใจดี

2. ลักษณะทางจริยธรรมที่ ศาสตราจารย์ ดร.สุรางค์ คุ้มตระกูล รวบรวมไว้ในหนังสือจิตวิทยาการศึกษา (2545) 20 ประการ คือ ความขยันหมั่นเพียร การมีวินัยในตนเอง การปรับปรุงตนเอง การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน การเสียสละเพื่อสาธารณประโยชน์ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การกตัญญูกตเวที การไม่ประมาท การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างสุจริต ความมีสัจจะและจริงใจ ความเมตตากรุณา ความอดทนอดกลั้น ความซื่อสัตย์สุจริต การมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา การให้อภัย การประหยัดและอดออม การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ และความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหาหาลักษณะทางจริยธรรม

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ลักษณะทางจริยธรรมที่ผู้วิจัยนำมาจากแหล่งที่มาทั้ง 2 แหล่ง โดยพิจารณาและสังเคราะห์ลักษณะทางจริยธรรมที่มีโครงสร้างความหมายเหลื่อมซ้อนกัน (Overlap) เข้าเป็นรายการลักษณะทางจริยธรรมเดียวกัน ซึ่งทำให้ได้ลักษณะทางจริยธรรม 20 ประการ ดังต่อไปนี้

- (1) ความเมตตากรุณา
- (2) ความยุติธรรม
- (3) ความเป็นมิตร
- (4) ความขยันหมั่นเพียร
- (5) ใจกว้าง
- (6) ความซื่อสัตย์สุจริต
- (7) การปรับปรุงตนเอง
- (8) การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- (9) ความกตัญญูกตเวทิต
- (10) การไม่ประมาท
- (11) การประหยัดและอดออม
- (12) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- (13) การดูแลใส่ใจผู้อื่น
- (14) การมีวินัยในตนเอง
- (15) ความอดทนอดกลั้น
- (16) ความรับผิดชอบ
- (17) ใจดี
- (18) การเสียสละ
- (19) ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา
- (20) การปฏิบัติต่อผู้อาวุโสในทางดี

ขั้นตอนที่ 3 การสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ

Delphi

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจลักษณะทางจริยธรรม โดยการใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi (Delphi Techniques) เพื่อให้ได้มาซึ่งลักษณะทางจริยธรรมที่เป็นมติของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น 10 ท่าน เพื่อนำมาใช้เป็นลักษณะทางจริยธรรมที่ใช้ในการวิจัย

เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi เป็นเทคนิคที่ใช้ในการทำนายเหตุการณ์หรือความเป็นไปได้ในอนาคต โดยอาศัยมติ (Consensus) ของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปอันน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นแนวคิดหรือเป็นแนวทางที่ใช้ทำนายเหตุการณ์ที่น่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ข้อสรุปจากมติของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2530; อุทุมพร จามรมาน, 2537) ซึ่งในการวิจัยนี้ คือ ลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ขั้นตอนของการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมโดยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi เป็นดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยนำลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 20 ประการข้างต้นมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น 10 ท่าน (ดูรายนามผู้ทรงคุณวุฒิในภาคผนวก ก) ตัดสินว่าลักษณะทางจริยธรรมใดบ้างมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังและพัฒนาขึ้นในเยาวชนไทย เพื่อนำมาซึ่งเยาวชนไทยที่มีจิตสำนึกเสียสละเพื่อส่วนรวมและมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น โดยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi และทำการเก็บข้อมูล 2 รอบ โดยเว้นช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูลทั้ง 2 รอบเป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อมิให้ขาดความต่อเนื่องในความคิด (ผู้วิจัยเก็บข้อมูลรอบที่ 1 ระหว่างวันที่ 7 – 18 มีนาคม 2548 และเก็บข้อมูลรอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 28 มีนาคม – 8 เมษายน 2548)

ในการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 1 ผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกลักษณะทางจริยธรรมที่มีความสำคัญมากที่สุด 5 อันดับแรกจากลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 20 ประการ (ดูแบบสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 1 ในภาคผนวก ข) และนำข้อมูลที่ได้มาแปลผลเป็นคะแนนโดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

ลักษณะทางจริยธรรมที่ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกเป็นอันดับที่	คะแนน
1	5
2	4
3	3
4	2
5	1

ผลการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 1 ปรากฏว่าลักษณะทางจริยธรรม 10 ประการที่มีคะแนนสูงสุด คือ ความเมตตากรุณา การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเสียสละ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร การดูแลใส่ใจผู้อื่น ความเป็นมิตร การมีวินัยในตนเอง และใจกว้าง (รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ในภาคผนวก ข)

ในการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 2 ผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกลักษณะทางจริยธรรมที่มีความสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรกจากลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 10 ประการที่ได้จากการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 1 (ดูแบบสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 2 ในภาคผนวก ค) และนำข้อมูลที่ได้มาแปลผลเป็นคะแนนโดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

ลักษณะทางจริยธรรมที่ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกเป็นอันดับที่	คะแนน
1	3
2	2
3	1

ต่อจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) และแปลผลตามเกณฑ์ดังนี้

ค่ามัธยฐาน	ความหมาย
ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยมากที่สุด
1.50 – 2.49	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยมาก
0.50 – 1.49	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยปานกลาง
ต่ำกว่า 0.50	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยน้อย

ในการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 2 นี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ โดยการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) ด้วยการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) จากคะแนนที่ได้จากการคัดเลือกลักษณะทางจริยธรรมที่มีความสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรกจากลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 10 ประการของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นจึงนำลักษณะทางจริยธรรมที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยปานกลาง – เห็นด้วยมากที่สุด (ลักษณะทางจริยธรรมที่มีค่ามัธยฐานตกอยู่ในช่วง 0.50 – 3.00) ว่า เป็นลักษณะทางจริยธรรมที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังและพัฒนาขึ้นในเยาวชนไทย มาใช้ในการวิจัย

ผลการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 2 ปรากฏว่า ลักษณะทางจริยธรรมที่มีค่ามัธยฐานตกอยู่ในช่วง 0.50 – 3.00 คือ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเสียสละ และการมีวินัยในตนเอง (รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ในภาคผนวก ค)

ดังนั้นการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi ทั้ง 2 รอบ สรุปได้ว่า ลักษณะทางจริยธรรมที่เป็นมติของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น 10 ท่านว่าเป็นลักษณะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังและพัฒนาขึ้นในเยาวชนไทย เพื่อนำมาซึ่งเยาวชนไทยที่มีจิตสำนึกเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น มี 5 ประการ คือ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเสียสละ และการมีวินัยในตนเอง

2. การสร้างมาตรวัดลักษณะทางจริยธรรม

ผู้วิจัยนำลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ทั้ง 5 ประการที่ได้จากการวิจัยอนาคตแบบ Delphi คือ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเสียสละ และการมีวินัยในตนเอง มาสร้างข้อกระทงของแต่ละมาตรวัด โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความหมายของลักษณะทางจริยธรรม

ผู้วิจัยศึกษาความหมายของลักษณะทางจริยธรรม (Moral Characteristics) ทั้ง 5 ประการ คือ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเสียสละ และการมีวินัยในตนเอง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นมโนทัศน์พื้นฐานในการสร้างข้อกระทง (Items)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและการพัฒนาคุณภาพของมาตรวัด

ผู้วิจัยสร้างมาตรวัดลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 5 มาตรวัด คือ มาตรวัดความเมตตา กรุณา มาตรวัดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มาตรวัดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มาตรวัดการเสียสละ และมาตรวัดการมีวินัยในตนเอง และนำไปตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดด้านความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น 4 ท่าน (ดูรายนามผู้ทรงคุณวุฒิในภาคผนวก ง) เป็นผู้พิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของข้อกระทงกับเนื้อหาที่ใช้วัดลักษณะทางจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา ผู้วิจัยใช้เกณฑ์มติของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ใน 4 ท่านในการพิจารณาคัดเลือกข้อกระทง และทำการปรับปรุงและแก้ไขข้อกระทงของแต่ละมาตรวัด ทำให้ได้ข้อกระทงจำนวนทั้งสิ้นมาตรวัดละ 8 ข้อ รวมทั้งสิ้น 40 ข้อ

ลักษณะของมาตรวัดลักษณะทางจริยธรรม

มาตรวัดลักษณะทางจริยธรรม มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่าแบบ Likert (Likert Scale) ซึ่งมีข้อเลือก 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงและไม่จริงพอ ๆ กัน จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด โดยมีข้อคำถามให้กลุ่มตัวอย่างพิจารณาว่า ข้อความแต่ละข้อเป็นจริงสำหรับการบรรยายตนเอง (Self-description) ตามที่ตน คิด รู้สึก และกระทำ มากน้อยเพียงใด โดยให้กลุ่มตัวอย่างวงกลมล้อมรอบตัวเลขที่เหมาะสม ดังนี้

เป็นจริงมากที่สุด	ให้กลุ่มตัวอย่างวงกลมล้อมรอบตัวเลข 5
เป็นจริงมาก	ให้กลุ่มตัวอย่างวงกลมล้อมรอบตัวเลข 4
เป็นจริงและไม่จริงพอ ๆ กัน	ให้กลุ่มตัวอย่างวงกลมล้อมรอบตัวเลข 3
เป็นจริงน้อย	ให้กลุ่มตัวอย่างวงกลมล้อมรอบตัวเลข 2
เป็นจริงน้อยที่สุด	ให้กลุ่มตัวอย่างวงกลมล้อมรอบตัวเลข 1

ตัวอย่างการตอบมาตรวัดลักษณะทางจริยธรรม

หากกลุ่มตัวอย่างพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อความของข้อที่ (1) ฉันทริจาคข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่คนยากไร้เป็นประจำ เป็นความจริงสำหรับตนเองมากที่สุด ให้กลุ่มตัวอย่างวงกลมล้อมรอบตัวเลข 5 ดังนี้

(1) ฉันทริจาคข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่คนยากไร้เป็นประจำ	1	2	3	4	⑤
---	---	---	---	---	---

เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rating Scales ที่กลุ่มตัวอย่างตอบมาตรงวัดลักษณะทางจริยธรรมแบ่งเป็นข้อกระทงทางบวกและข้อกระทงทางลบ ดังต่อไปนี้

คำตอบ	คะแนน (ข้อกระทงทางบวก)	คะแนน (ข้อกระทงทางลบ)
เป็นจริงมากที่สุด	5	1
เป็นจริงมาก	4	2
เป็นจริงและไม่จริงพอ ๆ กัน	3	3
เป็นจริงน้อย	2	4
เป็นจริงน้อยที่สุด	1	5

ขั้นตอนที่ 3 การนำมาตรงวัดไปทดลองใช้ (Tryout)

ผู้วิจัยนำมาตรงวัดลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 5 มาตรงวัด คือ มาตรงวัดความเมตตา กรุณา มาตรงวัดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มาตรงวัดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มาตรงวัดการเสียสละ และ มาตรงวัดการมีวินัยในตนเอง ไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างนำร่องที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจริง กลุ่มตัวอย่างนำร่องเป็นนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 100 คน (จำนวนกลุ่มตัวอย่างนำร่องจำแนกตามเพศและอายุเฉลี่ยแสดงในตารางที่ 2.2) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อกระทง (Items Analysis) เพื่อทดสอบความเป็นความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) ของข้อกระทงในแต่ละมาตรงวัด และทำการตัดข้อกระทงที่ไม่มีนัยสำคัญออก (ชุมพร ยงกิตติกุล, 2547) และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของมาตรงวัด

ตารางที่ 2.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างนำร่องจำแนกตามเพศและอายุเฉลี่ย ($N = 100$)

	เพศ		อายุ	
	ชาย	หญิง	อายุเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)
กลุ่มตัวอย่าง ($N = 100$)	44	56	18.18	0.6

การวิเคราะห์ข้อกระทง (Items Analysis)

ผู้วิจัยทำการคัดเลือกข้อกระทง โดยพิจารณาจากข้อกระทงที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้อกระทงข้ออื่น ๆ ในมาตรวัดเดียวกัน (Corrected Item Total Correlation หรือ CITC) ที่ระดับนัยสำคัญ ($p < .05$) โดยที่ค่า r วิกฤต (Critical Values of r) เท่ากับ $.16$ ($N = 100$) (Minium, 1978) ร่วมกับการพิจารณาคัดเลือกข้อกระทงที่มีเนื้อหาไม่ซ้ำซ้อนกัน และมีความครอบคลุมเพียงพอที่จะสามารถนำไปใช้ในการวัดลักษณะทางจริยธรรมแต่ละประการได้ ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงทำให้ได้ข้อกระทงที่ใช้ในการวัดลักษณะทางจริยธรรมจำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ ซึ่งมีจำนวนข้อกระทงของแต่ละมาตรวัด ดังนี้

- มาตรวัดความเมตตากรุณา 5 ข้อ
- มาตรวัดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 6 ข้อ
- มาตรวัดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 4 ข้อ
- มาตรวัดการเสียสละ 7 ข้อ
- มาตรวัดการมีวินัยในตนเอง 8 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้อกระทงข้ออื่น ๆ ในมาตรวัดเดียวกัน (Corrected Item Total Correlation หรือ CITC) และค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในตามสูตรของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient หรือ α) ของแต่ละมาตรวัด แสดงในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้อกระทงข้ออื่น ๆ ในมาตรเดียวกัน (CITC) และค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในตามสูตรของ Cronbach (α) ($N = 100$)

ข้อ	ข้อกระทง (Items)	CITC
	<u>มาตรวัดความเมตตาภรณา</u>	
1	ฉันบริจาคข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่คนยากไร้เป็นประจำ	ตัดทิ้ง
2	ฉันแสดงความยินดีกับเพื่อนทุกครั้งที่เขาได้รับคำชมเชยจากอาจารย์	.34*
3	ฉันทำดีกับทุกคนแม้คนนั้นจะเป็นศัตรูของฉัน	.50*
4	ความปรารถนาดีต่อทุกคนที่อยู่รอบข้างเป็นลักษณะเด่นประจำตัวฉัน	.43*
5	ฉันคิดว่าการละเลยที่จะนำผู้ที่ได้รับอุบัติเหตุส่งโรงพยาบาลดีกว่าการเสี่ยงต่อการเป็น ผู้ต้องหาหรือผู้รับผิดชอบ (R)	.50*
6	การให้อภัยเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ยาก (R)	.44*
7	ไม่มีทางที่ฉันจะแบ่งปันสิ่งของสุดหวงให้พี่น้องยืมใช้ (R)	ตัดทิ้ง
8	ฉันไม่ยอมให้ลูกหนีผิดผ่อนการชำระหนี้ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม (R)	ตัดทิ้ง
	Alpha (α) = .69	
	<u>มาตรวัดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่</u>	
1	ถ้าฉันเห็นเด็กกำลังร้องไห้ ฉันจะเข้าไปปลอบโยนและให้กำลังใจทันที	ตัดทิ้ง
2	วัยรุ่นต้องสละที่นั่งให้เด็กหรือคนชราทุกครั้งที่ใช้บริการรถโดยสารประจำทาง	ตัดทิ้ง
3	การแสดงน้ำใจโอบอ้อมอารีและไม่ตรีจิตต่อผู้อื่นเป็นลักษณะเด่นประจำตัวฉัน	.33*
4	ฉันพยายามหาทางช่วยเหลือผู้ประสบภัยทันทีที่ได้ทราบข่าวกรณีพิบัติภัยทางภาคใต้	.30*
5	ฉันไม่ติวข้อสอบให้คู่แข่ง (R)	.37*
6	เราไม่จำเป็นต้องอาสาช่วยเหลือผู้ที่กำลังประสบปัญหาในสถานการณ์ที่เราเห็นว่ามีคน อื่นสามารถช่วยเหลือเขาได้ (R)	.40*
7	ฉันไม่เคยเข้าไปถามอาการป่วยของเพื่อนที่ไม่สบาย (R)	.63*
8	การเข้าไปช่วยแก้ปัญหาของพี่น้องหรือเพื่อนที่กำลังประสบปัญหาเป็นการก้าวล่วง เรื่องส่วนตัวของเขา (R)	.48*
	Alpha (α) = .72	

* $p < .05$ โดยที่ค่า r วิกฤตเท่ากับ .16 ($N = 100$)

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ข้อ	ข้อกระทง (Items)	CITC
	มาตรวัดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	
1	การเข้าใจภาวะทางอารมณ์ของผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็น	ตัดทิ้ง
2	ฉันรู้สึกเห็นใจมากกับผู้ที่ประสบอุบัติเหตุทางภาคใต้	ตัดทิ้ง
3	เป็นธรรมดาที่คนไทยจะรู้สึกหดหูและสะเทือนใจมากกับผู้ที่ประสบอุบัติเหตุทางภาคใต้	.69*
4	การเข้าใจภาวะทางอารมณ์และความต้องการของผู้คนรอบข้างเป็นลักษณะเด่นประจำตัวฉัน	.55*
5	การเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก (R)	.61*
6	ฉันไม่เก็บปัญหาของเพื่อนมาครุ่นคิดจนทำให้ฉันรู้สึกไม่สบายใจเช่นเดียวกับเขา (R)	.56*
7	ฉันไม่สามารถเข้าใจอารมณ์จากการแสดงออกทางสีหน้าของคนใกล้ชิด (R)	ตัดทิ้ง
8	ฉันไม่เก็บความสุขหรือความทุกข์ของคนอื่นมาเป็นอารมณ์ความรู้สึกของตน (R)	ตัดทิ้ง
	Alpha (α) = .79	
	มาตรวัดการเสียสละ	
1	ฉันเต็มใจที่จะช่วยงานของหมู่คณะทุกครั้งแม้ว่าจะต้องกลับบ้านดึกก็ตาม	ตัดทิ้ง
2	ในช่วงปิดเทอมฉันเลือกที่จะไปค่ายอาสาพัฒนาชนบทมากกว่าไปเที่ยวหรือพักผ่อนอยู่ที่บ้าน	.48*
3	ฉันจะอาสาสมัครเป็นทหารทันทีเมื่อชาติต้องการทหารชายและทหารหญิงจำนวนมาก	.50*
4	ฉันยินดีสละข้าวของเครื่องใช้แก่คนที่จำเป็นต้องใช้มากกว่าฉัน	.34*
5	ฉันเชื่อว่าเราต้องรักษาผลประโยชน์ของตนก่อนจึงจะสามารถรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมได้ (R)	.59*
6	ไม่มีทางที่ฉันจะบริจาคที่ดินบางส่วนเพื่อสร้างลานกีฬาต้านยาเสพติด (R)	.58*
7	ฉันเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม (R)	.57*
8	การคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นลักษณะด้อยของฉันที่ยังคงละทิ้งไม่ได้ (R)	.66*
	Alpha (α) = .80	

* $p < .05$ โดยที่ค่า r วิฤตเท่ากับ .16 ($N = 100$)

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ข้อ	ข้อกระทง (Items)	CITC
1	มาตรวัดการมีวินัยในตนเอง ฉันส่งการบ้านหรือรายงานตามกำหนดส่งทุกครั้ง	.61*
2	ฉันพยายามปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยอย่างดีที่สุด	.51*
3	ทุกครั้งที่ทำงานผิดพลาด ฉันจะพยายามเรียนรู้และแก้ไขความผิดพลาดของงานนั้น	.45*
4	ฉันไม่เคยเข้าเรียนสายเลยแม้แต่ครั้งเดียว	.46*
5	ฉันชอบที่จะทำงานตามความพอใจของตนมากกว่าทำตามแผนการที่ได้วางแผน (R)	.35*
6	โดยปกติฉันทำงานที่ต้องรับผิดชอบเสร็จไม่ทันตามกำหนด (R)	.63*
7	ฉันชอบแต่งชุดนิสิตนักศึกษาตามแฟชั่น เช่น ใส่เสื้อรัด ๆ หรือใส่กางเกงยีนส์ มากกว่าแต่งกายตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย (R)	.60*
8	ไม่จำเป็นที่ฉันจะต้องสำรวจความเป็นนิสิตนักศึกษาเมื่ออยู่นอกรั้วมหาวิทยาลัย (R)	.44*
	Alpha (α) = .80	

* $p < .05$ โดยที่ค่า r วิกฤตเท่ากับ .16 ($N = 100$)

R = Reverse Items ซึ่งหมายถึงข้อกระทงทางลบ

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้ง 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสำรวจภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง และข้อคำถามเกี่ยวกับเหตุผลของการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น และตอนที่ 2 มาตรวัดลักษณะทางจริยธรรม มาจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแนะนำตัวเองพร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างให้ตอบแบบสอบถาม และทำการคัดเลือกข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างตอบครบถ้วนและตรงกับคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากมาตรวัดลักษณะทางจริยธรรม ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis) โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยนำตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร คือ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเสียสละ และการมีวินัยในตนเอง เข้าสมการจำแนกกลุ่ม (Fisher Discriminant Function) ด้วยเทคนิค Enter Independents Together เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะทางจริยธรรมกับพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

2. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบขั้นตอน (Stepwise) ด้วยสถิติ Wilks' Lambda ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้ในการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการจำแนกกลุ่ม เพื่อให้ได้ตัวแปรที่มีศักยภาพในการพยากรณ์โอกาสหรือแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นมากที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มตามข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสบการณ์การเป็นอาสาสมัคร คือ กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นจำนวน 75 คน และกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นจำนวน 75 คน มาทำการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะทางจริยธรรมกับพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และใช้ค่าของตัวแปรอิสระสร้างสมการจำแนกกลุ่ม (Fisher Discriminant Function) เพื่อพยากรณ์แนวโน้มหรือโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น หรือไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

ตัวแปรที่ศึกษา

(1) ตัวแปรอิสระ คือ คะแนนรวมของมาตรวัดลักษณะทางจริยธรรมแต่ละมาตรวัดซึ่งเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ (Numeric Variables) 5 ตัวแปร คือ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเสียสละ และการมีวินัยในตนเอง

(2) ตัวแปรตาม เป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม (Categorical Variables) 2 ตัวแปร คือ พฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และพฤติกรรมไม่อาสาช่วยเหลือผู้อื่น โดยที่ผู้วิจัยได้กำหนดรหัสตัวแปรตาม ดังนี้

0 แทนกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

1 แทนกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร คือ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเสียสละ และการมีวินัยในตนเอง เข้าสมการจำแนกกลุ่ม (Fisher's Linear Discriminant Function) เพื่อพยากรณ์โอกาสหรือแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นหรือไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยเทคนิค Enter Independents Together โดยนำตัวแปรอิสระทั้งหมดเข้าสมการจำแนกกลุ่ม ต่อจากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบขั้นตอน (Stepwise) ด้วยสถิติ Wilks' Lambda ซึ่งเป็นเทคนิคการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการจำแนกกลุ่ม เพื่อให้ได้ตัวแปรที่มีศักยภาพในการพยากรณ์โอกาสหรือแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่ามีความแตกต่างกันทุกตัวแปร (ดังตารางที่ 3.1) ซึ่งหมายความว่า การที่ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระทุกตัวในกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น แตกต่างจากกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้สามารถคาดได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร คือ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเสียสละ และการมีวินัยในตนเอง น่าจะเป็นตัวแปรที่สามารถจำแนกกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นออกจากกันได้

ตารางที่ 3.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น		กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น	
	Mean	SD	Mean	SD
ความเมตตา กรุณา	16.85	2.39	18.55	2.84
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	22.19	2.62	24.23	2.95
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	12.00	1.92	13.03	2.60
การเสียสละ	20.85	3.38	23.52	3.88
การมีวินัยในตนเอง	26.97	3.70	28.24	4.54

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม จากข้อมูลในตารางที่ 3.1 พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นมีค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนลักษณะทางจริยธรรมทุกด้านมากกว่ากลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความเท่าเทียมกันของค่าเฉลี่ย (Mean) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรเมื่ออยู่ต่างกลุ่มกัน โดยการหาค่าสถิติทดสอบ F ในความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean) ของตัวแปรความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการเสียสละ ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$, $F = 15.633, 20.075, 7.559, 20.094$ ตามลำดับ) แสดงว่า ตัวแปรดังกล่าวน่าจะเป็นตัวแปรที่ใช้จำแนกกลุ่มได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงการทดสอบความเท่าเทียมกันของตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	F	df1	df2
ความเมตตา กรุณา	15.633*	1	148
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	20.075*	1	148
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	7.559*	1	148
การเสียสละ	20.094*	1	148
การมีวินัยในตนเอง	3.504	1	148

* $p < .01$

เมื่อผู้วิจัยนำตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร เข้าสมการจำแนกกลุ่ม (Fisher's Linear Discriminant Function) เพื่อพยากรณ์โอกาสหรือแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นหรือไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยเทคนิค Enter Independents Together โดยนำตัวแปรอิสระทั้งหมดเข้าสมการจำแนกกลุ่มพร้อม ๆ กัน เพื่อทำการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระทุกตัวที่คาดว่าจะสามารถจำแนกกลุ่มได้ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์แบบขั้นตอน (Stepwise) ด้วยสถิติ Wilks' Lambda ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิค Enter Independents Together แสดงในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical ของตัวแปรอิสระเมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Enter Independents Together

ตัวแปรอิสระ	Function Coefficients
ความเมตตากรดูณา	.349
ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่	.407
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	.208
การเสียสละ	.415
การมีวินัยในตนเอง	.063

ตารางที่ 3.3 เป็นการแสดงค่าสัมประสิทธิ์ Canonical (Canonical Discriminant Function Coefficients) ซึ่งใช้ในการพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับสมการจำแนกกลุ่ม ซึ่งถ้าตัวแปรใดมีค่าสัมประสิทธิ์ Canonical สูงแสดงว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับสมการจำแนกกลุ่มสูง และถ้าตัวแปรใดมีค่าสัมประสิทธิ์ Canonical ต่ำแสดงว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับสมการจำแนกกลุ่มต่ำ ทั้งนี้การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ Canonical จะไม่คำนึงถึงเครื่องหมายบวก (-, -)

ต่อจากนั้นเมื่อผู้วิจัยนำตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร เข้าสู่สมการจำแนกกลุ่มเพื่อพยากรณ์โอกาสหรือแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น หรือไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น โดยเทคนิคการวิเคราะห์แบบขั้นตอน (Stepwise) ด้วยสถิติ Wilks' Lambda ซึ่งเป็นเทคนิคการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสู่สมการจำแนกกลุ่มขั้น (Step) ละหนึ่งตัวแปร โดยนำตัวแปรอิสระที่มีศักยภาพในการจำแนกกลุ่มมากที่สุดเข้าสู่สมการจำแนกกลุ่มเป็นอันดับแรก และนำตัวแปรอิสระที่มีศักยภาพในการจำแนกกลุ่มรองลงมาเข้าสู่สมการจำแนกกลุ่มเป็นอันดับถัดไป เพื่อให้สมการจำแนกกลุ่มมีศักยภาพในการจำแนกกลุ่มสูงขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 แสดง Wilks' Lambda เมื่อทำการวิเคราะห์แบบขั้นตอน (Stepwise)

ขั้นที่	ตัวแปรอิสระ	Wilks' Lambda
1	การเสียดสี	.880*
2	ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่	.841*

* $p < .01$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่ามีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร คือ การเสียดสี และความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ที่มีความสามารถในการจำแนกกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นและกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ได้ตามลำดับขั้น (Step) ที่ตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรเข้าสมการจำแนกกลุ่ม โดยที่ตัวแปรการเสียดสีถูกเลือกให้เข้าสมการจำแนกกลุ่มในขั้นที่ 1 และตัวแปรความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ถูกเลือกให้เข้าสมการจำแนกกลุ่มในขั้นที่ 2

เมื่อพิจารณา Wilks' Lambda ซึ่งเป็นสถิติที่แสดงสัดส่วนความผันแปรของคะแนนจำแนกกลุ่ม (Discriminant Score = ความผันแปรระหว่างกลุ่ม (Between - Groups Square) / ความผันแปรภายในกลุ่ม (Within - Groups Square)) และเป็นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรที่นำมาจำแนกกลุ่ม โดยการวัดอำนาจจำแนกที่เหลือ (Residual Discriminant) ของตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ที่ยังไม่สามารถอธิบายได้ทั้งหมด ดังนั้นค่า Lambda จึงมีค่าในทางผกผัน กล่าวคือ ถ้าค่า Lambda มีค่าเข้าใกล้ 0 มากก็จะมีความสามารถในการจำแนกกลุ่มสูง แต่ถ้าค่า Lambda มีค่าเข้าใกล้ 1 มากก็จะมีความสามารถในการจำแนกกลุ่มต่ำ (ค่า Lambda มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1) ในที่นี้พบว่าค่า Lambda ในการวิเคราะห์ขั้นที่ 1 เท่ากับ 0.880 แสดงว่า ตัวแปรการเสียดสีเพียงตัวเดียวสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นได้ร้อยละ 12 ($100 \times (1 - 0.880)$) และการวิเคราะห์ขั้นที่ 2 พบว่าค่า Lambda เท่ากับ 0.841 แสดงว่า ตัวแปรความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ช่วยอธิบายการจำแนกกลุ่มให้มีความชัดเจนเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ตัวแปรการเสียดสีและตัวแปรความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นได้ร้อยละ 15.9 ($100 \times (1 - 0.841)$) โดยที่ค่า Lambda มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Chi-square = 25.516, $df = 2$)

ผลการเปรียบเทียบศักยภาพในการพยากรณ์ (Predict) โอกาสหรือแนวโน้มที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นของตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ ตัวแปรความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และตัวแปรการเสียสละ แสดงในตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical ที่อยู่ในรูปมาตรฐาน (Standardized Canonical Discriminant Function Coefficients) ของตัวแปรความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และตัวแปรการเสียสละ

ตัวแปรอิสระ	Function Coefficients
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	.591
การเสียสละ	.591

ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical ที่อยู่ในรูปมาตรฐาน (Standardized Canonical Discriminant Function Coefficients) เป็นค่าที่แสดงความสามารถในการจำแนกกลุ่มหรือในที่นี้คือการพยากรณ์ (Predict) โอกาสหรือแนวโน้มที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น โดยที่ถ้าค่าสัมประสิทธิ์ Canonical มีค่าต่ำ แสดงว่าตัวแปรดังกล่าวสามารถจำแนกกลุ่มได้ไม่ดี และถ้าค่าสัมประสิทธิ์ Canonical มีค่าสูง แสดงว่าตัวแปรดังกล่าวสามารถจำแนกกลุ่มได้ดี ทั้งนี้ในการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ Canonical จะไม่คำนึงถึงเครื่องหมายบวกลบ (+,-)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical เมื่อเรียงตามลำดับจากค่าสูงไปต่ำในตารางที่ 3.5 พบว่า ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการเสียสละมีศักยภาพในการพยากรณ์แนวโน้มที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นได้ดีเท่ากัน (Function Coefficients = 0.591) สามารถอธิบายได้ว่า การที่วัยรุ่นมีลักษณะทางจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความเสียสละมาก แนวโน้มที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นก็จะมากขึ้นด้วย

ตารางที่ 3.6 ค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้าง (Structure Coefficients) ของตัวแปรอิสระ

ลำดับที่	ตัวแปรอิสระ	Structure Coefficients
1	ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่	.846
2	การเสียสละ	.846
3	ความเมตตากรุณา	.423
4	การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	.299
5	การมีวินัยในตนเอง	.271

ตารางที่ 3.6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้าง (Structure Coefficients) ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficients) ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรกับสมการจำแนกกลุ่ม ค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างเป็นค่าที่แสดงถึงความสามารถในการจำแนกกลุ่ม หรือในที่นี้คือการพยากรณ์โอกาสหรือแนวโน้มที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น เช่นเดียวกับค่าสัมประสิทธิ์ Canonical ที่อยู่ในรูปมาตรฐาน (Standardized Canonical Discriminant Function Coefficients) ในตารางที่ 3.5 และเป็นค่าที่บ่งบอกทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับกลุ่ม โดยการพิจารณาเครื่องหมายบวก (-) ซึ่งในที่นี้ถ้าค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างมีค่าเป็นบวกก็จะแสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น แต่ถ้าค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างมีค่าเป็นลบก็จะแสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้าง (Structure Coefficients) เมื่อเรียงตามลำดับจากค่าสูงไปต่ำดังตารางที่ 3.6 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวแปร คือ ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ การเสียสละ ความเมตตากรุณา การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการมีวินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 3.7 ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical (Canonical Discriminant Function Coefficients) ของตัวแปรความเชื่อเพื่อพ่อแม่และตัวแปรการเสียชีวิต

ตัวแปรอิสระ	Function Coefficients
ความเชื่อเพื่อพ่อแม่	.212
การเสียชีวิต	.162
ค่าคงที่ (Constant)	-8.517

ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical (Canonical Discriminant Function Coefficients) เป็นค่าที่นำมาสร้างสมการจำแนกกลุ่ม เพื่อใช้ในการคำนวณคะแนนจำแนกกลุ่มซึ่งเป็นค่าที่แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างควรจัดอยู่ในกลุ่มใด (กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นหรือกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น)

สมการจำแนกกลุ่มเป็นดังนี้

$$\text{คะแนนจำแนกกลุ่ม} = \text{Constant} + (\text{Score}_1 \times 0.212) + (\text{Score}_2 \times 0.162)$$

โดยที่ Constant หมายถึง ค่าคงที่ ในที่นี้มีค่าเท่ากับ -8.517

Score_1 หมายถึง คะแนนรวมที่ได้จากมาตรวัดความเชื่อเพื่อพ่อแม่

Score_2 หมายถึง คะแนนรวมที่ได้จากมาตรวัดการเสียชีวิต

สมการจำแนกกลุ่มดังกล่าว สามารถนำมาใช้ในการอธิบายอัตราความสามารถของตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรความเชื่อเพื่อพ่อแม่ และตัวแปรการเสียชีวิต ในการพยากรณ์โอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น โดยคำนวณจากคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างตอบมามาตรวัดทางจริยธรรม ดังตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8 อัตราความสามารถในการพยากรณ์โอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มที่พยากรณ์		
	วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น	วัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น	คิดเป็นร้อยละ
วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น	69.3% (n = 52)	30.7% (n = 23)	100 (n = 75)
วัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น	32% (n = 24)	68% (n = 51)	100 (n = 75)
เปอร์เซ็นต์รวมของการพยากรณ์ถูกต้อง			68.7 (N = 103)

ตารางที่ 3.8 เป็นการแสดงอัตราความสามารถในการพยากรณ์โอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นและไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น โดยใช้ตัวแปรอิสระสร้างสมการจำแนกกลุ่ม และนำค่าของตัวแปรอิสระที่ได้ไปพยากรณ์โอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นหรือไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการเสียสละ สามารถร่วมกันพยากรณ์โอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นได้ถูกต้องร้อยละ 69.3 ของจำนวนวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (n = 75) และพยากรณ์โอกาสที่จะไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นได้ถูกต้องร้อยละ 68 ของจำนวนวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (n = 75) ดังนั้นประสิทธิภาพของการพยากรณ์ถูกต้องเท่ากับร้อยละ 68.7 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N = 150)

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ คือ เพื่อศึกษาลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคะแนนลักษณะทางจริยธรรม 5 ประการ คือ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเสียสละ และการมีวินัยในตนเอง กับพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และใช้ค่าของตัวแปรอิสระสร้างสมการจำแนกกลุ่ม (Fisher Discriminant Function) เพื่อใช้พยากรณ์โอกาสหรือแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นหรือไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยเทคนิค Enter Independents Together โดยนำตัวแปรอิสระทั้งหมดเข้าสมการจำแนกกลุ่ม และเทคนิคการวิเคราะห์แบบขั้นตอน (Stepwise) ด้วยสถิติ Wilks' Lambda พบว่า มีเพียงลักษณะทางจริยธรรม 2 ประการ คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเสียสละ ที่มีความสามารถในการจำแนกกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นออกจากกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$, Chi-square = 25.516, $df = 2$) โดยที่ลักษณะทางจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการเสียสละ มีศักยภาพในการพยากรณ์แนวโน้มที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นได้ดีเท่าเทียมกัน (Function Coefficients = 0.591)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า **ลักษณะทางจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และด้านการเสียสละ มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น** ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theorists) (อาทิเช่น Batson & Power, 2003; Batson, 2002; Aquino & Reed, 2002; Eisenberg, 2000; Oliner & Oliner, 1988; Rest, 1983, 1986a, 1986b) ที่เสนอว่า ลักษณะทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ซึ่งจะสะท้อนออกมาในรูปของพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม (Prosocial Behaviors) และการอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteering) ซึ่งเป็นพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมประเภทหนึ่ง

การที่ผลการวิจัยพบว่า ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีศักยภาพในการทำนายพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นของวัยรุ่น สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteer Behaviors) เป็นพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม (Prosocial Behaviors) ประเภทหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะบุคลิกภาพด้านความเอื้อเฟื้อ (Altruistic Personality) ซึ่งประกอบด้วย การเข้าใจทัศนะของผู้อื่น (Perspective Taking) และการร่วมรู้สึกกับผู้อื่น (Empathy) เป็นลักษณะบุคลิกภาพพื้นฐานที่ส่งผลให้บุคคลสร้างพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม (Aronson, Wilson, & Akert, 2005; Bierhoff, 2002; Batson & Power, 2003; Batson, 2002; Eisenberg, 2000; Penner & Finkelstein, 1998) ดังนั้นลักษณะทางจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จึงน่าจะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น เนื่องจากหากวัยรุ่นขาดความเอื้อเฟื้อเป็นแรงจูงใจพื้นฐานที่นำไปสู่การช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ และการเสียสละแรงงานและเวลาในการทำกิจกรรมเสริมสร้างสังคมแล้ว โอกาสที่วัยรุ่นจะเป็นอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นก็น่าจะมีน้อยลง หรือถ้าเป็นอาสาสมัครก็อาจเป็นการช่วยเหลือโดยคำนึงถึงการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange) และคำนึงถึงแต่ตนเอง (Self-interest) (Lawler & Thye, 1999) หรือเป็นอาสาสมัครเพื่อที่จะช่วยเหลือญาติพี่น้องซึ่งเป็นปฏิกิริยาสัญชาตญาณ (Instinctive Reaction) (Pinker, 2002; Kameda, Takezawa, & Hastie, 2003) ซึ่งมีใช้พฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริง ดังเช่นที่นักจิตวิทยา (Batson & Power, 2003; Batson, 2002) ได้แบ่งแยกการช่วยเหลืออย่างแท้จริง (Helping Purely) กับการช่วยเหลือโดยหวังผลตอบแทน และได้อธิบายว่าการอาสาช่วยเหลือผู้อื่นเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริงโดยมิหวังผลตอบแทน ซึ่งเกิดจากการร่วมรู้สึกกับผู้อื่น (Empathy) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของความเอื้อเฟื้อนั่นเอง

นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Batson (1998) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบบุคลิกภาพด้านความเอื้อเฟื้อ (Altruistic Personality) สูงมีพฤติกรรมช่วยเหลือมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้มีคะแนนต่ำกว่า และผลการวิจัยของ Omoto และ Snyder (1995) ผลการวิจัยของ Carlo และคณะ (Carlo, Eisenberg, Troyer, Smitzer, & Speu, 1991) และผลการวิจัยของ Penner และคณะ (Penner, Fritzsche, Craiger, & Freifeld, 1995) ที่พบว่าความเอื้อเฟื้อ (Altruistic) และการช่วยเหลือผู้อื่น (Helping) เป็นลักษณะบุคลิกภาพของอาสาสมัครดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์

การที่ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางจริยธรรมด้านการเสียสละมีศักยภาพในการทำนายพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นของวัยรุ่น สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นเป็น “Planned Helping” ซึ่งหมายความว่า การอาสาช่วยเหลือผู้อื่น โดยผู้ที่เป็นอาสาสมัครได้วางแผนล่วงหน้าเพื่อที่จะสละเวลาและแรงงานทั้งทางร่างกาย ทางความคิด และทางอารมณ์ ในการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (Penner, Dovidio, Piliavin, & Schroeder, 2005; Carlo, Okun, Knight, & T. de Guzman, 2005; Omoto & Snyder, 1995, 2002; DeChant, 2001; Clary et al., 1998) จะเห็นได้ว่า ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) ที่สำคัญของอาสาสมัคร คือ การสละแรงงานและเวลาในการอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ดังนั้นลักษณะทางจริยธรรมด้านการเสียสละจึงเป็นลักษณะบุคลิกภาพทางจริยธรรม (Moral Traits) พื้นฐานสำคัญของอาสาสมัคร ตามคำจำกัดความ (Definition) ของพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นที่นักจิตวิทยาให้ไว้ดังกล่าว เนื่องจากหากวัยรุ่นขาดการคิดคำนึงที่จะเสียสละแรงงานและเวลา โอกาสที่วัยรุ่นจะเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นก็น่าจะมีน้อยลง

นอกจากนี้การที่ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางจริยธรรมด้านความเมตตาากรุณา ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และด้านการมีวินัยในตนเอง ไม่มีศักยภาพในการจำแนกกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นออกจากกันได้ สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยของการเป็นอาสาสมัครหรือที่เรียกว่า “Dispositional Variables” (Omoto & Snyder, 1995) ซึ่งได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) เหตุผลของการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และอิทธิพลจากการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ล้วนมีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นทั้งสิ้น ดังนั้นบุคคลที่มีลักษณะทางจริยธรรมด้านความเมตตาากรุณา ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และด้านการมีวินัยในตนเอง อาจจะไม่ได้

เป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น เนื่องจากลักษณะทางจริยธรรมดังกล่าวอาจจะไม่ใช่ปัจจัยหลักของการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น แต่อาจจะมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น ลักษณะบุคลิกภาพ และอิทธิพลจากการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้บุคคลเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งมีได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ เป็นตัวแปรของการเกิดหรือไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ซึ่งควรมีการศึกษาวิจัยต่อไป

นอกจากนี้เราสามารถอธิบายด้วยทฤษฎีเอกลักษณ์ทางสังคม (Social Identity Theory) (Aquino & Reed, 2002; Hewitt, 1991) ได้ว่า การที่บุคคลส่วนใหญ่ในสังคมไทยยึดถือความเมตตากรุณาเป็นความเชื่อทางศาสนา ทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ซึ่งล้วนมีแกน (Core) ความเชื่อเดียวกัน คือ การให้ความรักและความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (ป. อ. ปยุตโต, 2538; ประภาศรี สีหอำไพ, 2543; ทิศนา แชมมณี, 2544) ความเชื่อดังกล่าวส่งผลให้บุคคลยึดถือความเมตตากรุณาเป็นเอกลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับโครงสร้างตนทางสังคม (Social Self-schema) เกี่ยวกับลักษณะและบทบาทที่ตนสร้างขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มสังคม และส่งผลให้บุคคลเกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self-perception) ว่าตนมีบทบาทและสถานภาพทางสังคมโดยการอ้างอิงทางสังคม (Social Reference) เกี่ยวกับความเหมือนและความสามัญ (Common) ของเป้าหมาย ความเชื่อ และการแบ่งปันความรู้สึกร่วมกันภายในกลุ่มสังคม ดังที่ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มอาจเกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเป็นพุทธศาสนิกชนหรือคริสต์ศาสนิกชนหรือเป็นชาวมุสลิม ตามศาสนาที่ตนยึดถือ จึงสร้างลักษณะทางจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาเป็นเอกลักษณ์ทางสังคม ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีลักษณะทางจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้เราสามารถอธิบายได้ว่า การที่การมีวินัยในตนเองไม่สามารถทำนายการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นได้ อาจเป็นเพราะว่าการมีวินัยในตนเองเป็นลักษณะที่มุ่งเน้นการพัฒนาตน (Ego Development) มากกว่าการเสริมสร้างสังคม (Prosocial Behavior) ดังนั้นแรงจูงใจ (Motivation) ที่ทำให้บุคคลสร้างลักษณะการมีวินัยในตนเอง คือ แรงจูงใจเพื่อตนเอง (Egoistically Motivation) มิใช่แรงจูงใจเอื้อเพื่อ (Altruistically Motivation) ซึ่งทำให้เกิดลักษณะบุคลิกภาพความเอื้อเพื่อ (Altruistic Personality) และพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม (Prosocial Behaviors) (Bierhoff, 2002) ฉะนั้นการวิจัยนี้จึงไม่พบความสัมพันธ์ของลักษณะทางจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองกับพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางจิตวิทยาของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescents) ที่เป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำนวนทั้งสิ้น 150 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มตามข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสบการณ์การเป็นอาสาสมัคร คือ กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยเทคนิคการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มละ 75 คน กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีลักษณะดังนี้

(1) **กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น** เป็นนิสิตนักศึกษาที่เป็นอาสาสมัครในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ได้แก่ การอาสาพัฒนาชุมชนในโครงการค่ายอาสาพัฒนาที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัย การอาสาดูแลสุขภาพผู้ป่วยในโรงพยาบาลหรือสถานบำบัด การอาสาช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัยทางภาคใต้ การบริจาคโลหิต และการอาสาเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น วัยรุ่นกลุ่มนี้ต้องเคยเป็นอาสาสมัครมาแล้วอย่างน้อย 2 ครั้งในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ด้วยความสมัครใจและด้วยสาเหตุความรู้สึกตระหนักในค่านิยมด้านมนุษยธรรม มิใช่อาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยสาเหตุอื่น

(2) **กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น** เป็นนิสิตนักศึกษาที่ไม่ได้เป็นอาสาสมัครในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม ซึ่งสร้างและพัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสำรวจภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง และข้อคำถามเกี่ยวกับเหตุผลของการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น

ตอนที่ 2 มาตรการวัดลักษณะทางจริยธรรม ได้แก่ มาตรการวัดความเมตตา กรุณา มาตรการวัดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มาตรการวัดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มาตรการวัดการเสียสละ และมาตรการวัดการมีวินัยในตนเอง ลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 5 ประการดังกล่าวได้มาจากมติของผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน โดยการสำรวจด้วยเทคนิคแบบ Delphi 2 รอบ

มาตรการวัดลักษณะทางจริยธรรม มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่าแบบ Likert (Likert Scale) ซึ่งมีข้อเลือก 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงและไม่จริงพอ ๆ กัน จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด โดยมีข้อกระทงที่ให้กลุ่มตัวอย่างพิจารณาว่า ข้อความแต่ละข้อเป็นจริงสำหรับการบรรยายตนเอง (Self-description) ตามที่ตน คิด รู้สึก และกระทำ มากน้อยเพียงใด มาตรการวัดลักษณะทางจริยธรรมมีความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการพิจารณาตัดสินของผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน และมีค่าความเที่ยง (Reliability) ตามสูตรของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient หรือ α) เท่ากับ .69, .72, .79, .80 และ .80 สำหรับมาตรการวัดความเมตตา กรุณา มาตรการวัดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มาตรการวัดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มาตรการวัดการเสียสละ และมาตรการวัดการมีวินัยในตนเอง ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแนะนำตัวเองพร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างให้ตอบแบบสอบถาม และทำการคัดเลือกข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างตอบครบถ้วนและตรงกับคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากมาตรวัดลักษณะทางจริยธรรม ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise) โดยใช้สถิติ Wilks' Lambda เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวแปรเข้าสมการจำแนกกลุ่ม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากมาตรวัดลักษณะทางจริยธรรม ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise) พบว่าลักษณะทางจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านการเสียสละ มีศักยภาพในการพยากรณ์แนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นหรือไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น อย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$) โดยที่ลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 2 ประการดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับสมการจำแนกกลุ่ม (Fisher's Linear Discriminant Function) เท่ากับ 0.591 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นได้ร้อยละ 15.9 นอกจากนี้มีอัตราความสามารถในการพยากรณ์โอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และไม่เกิดพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นได้ร้อยละ 68.7

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปขยายผลการวิจัย โดยนำไปศึกษากับบุคคลวัยอื่น ๆ โดยเฉพาะวัยเด็กและวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางสังคม (Social Rules) และสร้างมาตรฐานทางจริยธรรม (Moral Standard) ขึ้นในตนเอง รวมถึงการสร้างเอกลักษณ์ทางจริยธรรม (Moral Identity) นอกจากนี้ควรมีการศึกษาลักษณะทางจริยธรรมในกลุ่มอาสาสมัครที่มีรูปแบบการทำความดีเฉพาะด้าน เช่น การอาสาพัฒนาชุมชนในโครงการค่ายอาสาพัฒนาที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัย การอาสาดูแลสุขภาพผู้ป่วยในโรงพยาบาลหรือสถานบำบัด การอาสาช่วยเหลือผู้ประสบภพพิบัติภัยทางภาคใต้ การบริจาคโลหิต และการอาสาเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อนำมาซึ่งข้อค้นพบเกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรมของผู้ที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นรูปแบบต่าง ๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2544). *สุขภาพจิตไทย พ.ศ. 2543 - 2544*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2546). *สุขภาพจิตไทย พ.ศ. 2545 - 2546*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จรรยา เศรษฐบุตร, อัญชลี วราวัชรินทร์, และจิรกิต บุญชัยวัฒนา. (2541). *รายงานการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2530). การวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research). *วารสารวิจัยการศึกษา*, 5, 23 - 30.
- ชัยพร วิชชาวุธ, ธีระพร อุวรรณโณ, และพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2531). *พฤติกรรมทางจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน : การศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุมพร ยงกิตติกุล. (2547). *การวัดและการทดสอบทางจิตวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แชมมณี. (2544). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: เสริมสินพีรเซอร์สซึลเต็ม.
- ประกาศรี สีหอำไพ. (2543). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2544). การพัฒนาจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ต. ใน ไพฑูรย์ สีนลาร์ตน์ (บรรณาธิการ). *ความรู้คู่คุณธรรม รวบรวมความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการศึกษา*, (145 - 153). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2545). *จิตวิทยาครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2547). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2538). *ธรรมานุญชีวิต : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*. กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์.
- เพ็ญพีไล ฤทธาคณานนท์. (2548). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาพัฒนาการมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: เอกสารโรเนียว คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2544). การเปลี่ยนแปลงทางสังคม: ผลกระทบต่อค่านิยมและการศึกษาไทย. ใน ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (บรรณาธิการ). *ความรู้คู่คุณธรรม รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการศึกษา*, (หน้า 33 – 52). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2540). *สังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: เอกสารโรเนียว ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาศิต. (2544). การพัฒนาจริยธรรมตามแนวการปรับพฤติกรรม. ใน ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (บรรณาธิการ). *ความรู้คู่คุณธรรม รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการศึกษา*, (หน้า 155 – 166). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2545 – 2549). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 – 2549*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2546). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2545). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนห์ จามริก, สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, บุญทัน ดอกไธสง, ชัยพร วิชาวุธ, และชนิตา รัชพลเมือง. (2531). *ระบบการศึกษาแบบแพ็คัดออก*. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร จามรมาน. (2537). *การทำวิจัยเชิงสำรวจ*. กรุงเทพฯ: ฟีนีქซ์บุ๊คส์.

ภาษาอังกฤษ

- Aquino, K., & Reed, A. (2002). The self-importance of moral identity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 1423 – 1440.
- Aronson, E., Wilson, T., & Akert, R. (2005). *Social psychology*. New Jersey: Pearson Education.
- Ausubel, D., & Sullivan, E. (1970). *Theory and problems of child development*. New York: Grune & Stratton.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of moral thought and action. In W. Kurtines & J. Gewirtz (Eds.), *Handbook of moral behavior and development* (pp. 45 – 103). New Jersey: Erlbaum.
- Bandura, A. (1999). Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*, 3, 193 – 209.
- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G., & Pastorelli, C. (1996). Mechanisms of moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 364 – 374.
- Baron, R., & Byrne, D. (2004). *Social Psychology*. Boston: Pearson Education.
- Batson, C. (2002). Addressing the altruism question experimentally. In S. G. Post & L. G. Underwood (Eds.), *Altruism and altruistic love: Science, philosophy, and religion in dialogue* (pp. 89 – 105). Oxford, England: Oxford University Press.
- Batson, C., & Powell, A. (2003). Altruism and prosocial behavior. In T. Millon & M. J. Lerner (Eds.), *Handbook of psychology: Personality and social psychology* (pp. 463 – 484). New York: Wiley.
- Benson, P., Dohority, J., Garman, L., Hanson, E., Hochschwender, M., Lebold, C., Rohr, R., & Sullivan, J. (1980). Intrapersonal correlates of nonspontaneous helping behavior. *Journal of Social Psychology*, 110, 87 – 95.
- Bierhoff, H. (2002). *Prosocial behavior*. New York: Psychology Press.
- Blasi, A. (1980). Bridging moral cognition and moral action: A critical review of the literature. *Psychology Bulletin*, 1, 1 – 45.

- Blasi, A. (1984). Moral identity: Its role in moral functioning. In W. Kurtines & J. Gewirtz (Eds.), *Morality, moral behavior and moral development* (pp. 128 – 139). New York: Wiley.
- Blasi, A. (1995). Moral understanding and the moral personality: The process of moral integration. In W. Kurtines and J. Gewirtz (Eds.), *Moral development: An introduction* (pp. 229 – 254). Boston: Allyn and Bacon.
- Brown, R. (1965). *Social psychology*. New York: Free Press.
- Carlo, G., Eisenberg, N., Troyer, D., Smitzer, G., & Speer, A. (1991) The altruistic personality: In what contexts is it apparent? *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 450 – 458.
- Carlo, G., Okun, M., Knight, G., Guzman, M. (2005). The interplay of traits and motives on volunteering: agreeableness, extraversion and prosocial value motivation. *Personality and Individual Differences*, 38, 1293 – 1305.
- Clary, E., & Snyder, M. (1999). The motivations to volunteer: Theoretical and practical considerations. *Current Directions in Psychological Science*, 8, 156 – 159.
- Clary, E., Snyder, M., Ridge, R., Copeland, J., Stukas, A., Haugen, J., & Miene, P. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: A functional approach. *Personality Processes and Individual Differences*, 74, 1516 – 1530.
- Colby, A., & Damon, W. (1995). The development of extraordinary moral commitment. In M. Killen and D. Hart (Eds.), *Morality in everyday life* (pp. 342 – 370). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Damon, W. (1984). Self-understanding and moral development from childhood to adolescence. In W. Kurtines & J. Gewirtz (Eds.), *Morality, moral behavior and moral development* (pp. 109 – 127). New York: Wiley.
- Damon, W., & Hart, D. (1992). Self-understanding and its role in social and moral development. In M. Bornstein & M. E. Lamb (Eds.), *Developmental psychology: An advanced textbook* (pp. 421 – 464). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- DeChant, G. (2001). A study of prosocial personality characteristics & leadership traits involving PTA volunteers. *Undergraduate Journal of Psychology*, 14, 14 – 19.

- Eisenberg, N. (2000). Emotion, regulation, and moral development. *Annual Review of Psychology, 51*, 665 – 697.
- Forehand, M., Deshpande, R., & Reed, A. (2002). Identity salience and the influence of differential activation of the social self-schema on advertising response. *Journal of Applied Psychology, 87*, 1086 – 1099.
- Hart, D., Atkins, R., & Ford, D. (1998). Urban America as a context for the development of moral identity in adolescence. *Journal of Social Issues, 54*, 513 – 530.
- Hewitt, P. (1991). *Self and society: A symbolic interactionist social psychology*. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Hoffman, M. (1970). Moral Development. In P. H. Mussen (Ed.), *Carmichael's Manual of Child Psychology, 2*, 261 – 359.
- Kameda, T., Takezawa, M., & Hastie, R. (2003). The logic of social sharing: An evolutionary game analysis of adaptive norm development. *Personality and Social Psychology Review, 7*, 2 – 19.
- Kohlberg, L. (1976). Moral stages and moralization: The cognitive-developmental approach. In T. Lickona (Ed.), *Moral development and behavior: Theory, research, and social issues* (pp. 31 – 53). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Lawler, E., & Thye, S. (1999). Bringing Emotions into social exchange theory. *Annual Review of Sociology, 25*, 217 – 244.
- Michener, H., DeLamater, J., & Myers, D. (2004). *Social Psychology*. Toronto: Nelson. Press.
- Minium, E. (1978). *Statistical reasoning in psychology and education*. New York: Wiley.
- Oliner, S., & Oliner, P. (1988). *The altruistic personality: Rescuers of Jews in Nazi Europe*. New York: Free Press.
- Omoto, A., & Synder, M. (1995). Sustained helping without obligation: Motivation, longevity of service, and perceived attitude change among AIDS volunteer. *Journal of Personality and Social Psychology, 68*, 671 – 687.
- Omoto, A., & Synder, M. (2002). Considerations of community: the context and process of volunteerism. *American Behavioral Scientist, 45*, 846-886.

- Payutto, P. A. (2003). *A Buddhist solution for the twenty-first century*. Bangkok: Pimsuay Printing.
- Penner, L. (2002). The causes of sustained volunteerism: An interactionist perspective. *Journal of Social Issues, 58*, 447 – 467.
- Penner, L., Dovidio, J., Piliavin, J., & Schroeder, D. (2005). Prosocial behavior: Multilevel perspectives. *Annual reviews, 56*, 365 – 392.
- Penner, L. , Fritzsche, B. , Craiger, J. , & Freifeld, T. (1995). Measuring the prosocial personality. In J. Butcher & C. D. Spielberger (Eds.), *Advances in personality assessment* (pp. 147 – 163). Hillsdale, New Jersey: Erlbaum.
- Piaget, J. (1932). *The moral judgment of the child*. New York: Free Press.
- Piliavin, J., & Charng, H. (1990). Altruism: A review of recent theory and research. *Annual Review of Sociology, 16*, 27 – 65.
- Pinker, S. (2002). *The blank slate: The modern denial of human nature*. New York: Viking.
- Reber, A. (1995). *The penguin dictionary of psychology*. England: Penguin Books.
- Rest, J. (1983). Morality. In P. H. Mussen (Series Ed.) & J. Flavell & E. Markman (Vol. Eds.), *Handbook of child psychology, Volume 3: Cognitive development*, (pp. 556 – 629). New York: Wiley.
- Rest, J. (1986a). *Moral development: Advances in research and theory*. New York: Praeger Publishers.
- Rest, J. (1986b). *Manual for the defining issues test*. Minneapolis: Center for the Study of Ethical Development, University of Minnesota.
- Simon, B., Stürmer, S., & Steffens, K. (2000). Helping individuals or group members? The role of individual and collective identification in AIDS volunteerism. *Personality and Social Psychology Bulletin, 26*, 497-506.
- Smith, D., & Macaulay, J. (Eds.) (1980). *Participation in social and political activities*. San Francisco: Jossey – Bass.
- Yates, M., & Youniss, J. (1996). A developmental perspective on community service in adolescence. *Social Development, 5*, 85 – 101.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

(ในขั้นตอนการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi)

คณาจารย์คณะจิตวิทยา

รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมพร	ยงกิตติกุล
รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์	ศิริวรรณบุศย์
รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพีไล	ฤทธาคนานนท์
รองศาสตราจารย์ประไพพรรณ	ภูมิวุฒิสาร
รองศาสตราจารย์ศิริวงศ์	ทับสายทอง
อาจารย์ ดร.กุลยา	เดชอิทธิรัตน์
อาจารย์จรุงกุล	บุรพวงค์

คณาจารย์คณะครุศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑาศรี	มาติลกโกวิทย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงใจ	ไทยอุบุญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรา	รอดดารา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

แบบสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 1

แบบสำรวจลักษณะของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น รอบที่ 1

คำชี้แจงในการตอบแบบสำรวจ

ข้าพเจ้า นายปริญญา ฤกษ์อรุณ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัย เรื่อง ลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Moral Characteristics of Late Adolescents with Volunteer Behaviors) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นมาตรวัดลักษณะทางจริยธรรม และใช้เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi (Delphi Technique) เป็นขั้นตอนเบื้องต้นของการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมที่นำมาสร้างมาตรวัด

ในการใช้เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi ข้าพเจ้ามีความจำเป็นต้องระดมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น 10 ท่าน เพื่อให้ได้ลักษณะทางจริยธรรมที่เป็นมติของคณะผู้ทรงคุณวุฒิว่า ลักษณะทางจริยธรรมดังกล่าวมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังและพัฒนาขึ้นในเยาวชนไทย เพื่อนำมาซึ่งเยาวชนไทยที่มีจิตสำนึกเสียสละเพื่อส่วนรวมและมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งนี้ในการตอบแบบสำรวจอาจต้องทำ 2 - 3 รอบ เพื่อให้ได้ลักษณะทางจริยธรรมที่เป็นมติของคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงมีความประสงค์ขอความกรุณาจากท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสำรวจที่ข้าพเจ้าแนบมานี้ ซึ่งเป็นแบบสำรวจรอบที่ 1 ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสำรวจจะไม่ถูกนำมาเปิดเผยเป็นข้อมูลส่วนบุคคล แต่จะนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่นด้วย

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณที่ท่านให้เกียรติเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างยิ่ง

นายปริญญา ฤกษ์อรุณ

ผู้วิจัย

รายการต่อไปนี้เป็นลักษณะทางจริยธรรม ขอให้ท่านคัดเลือกกว่า ลักษณะทางจริยธรรมใดบ้างที่มีความสำคัญและจำเป็นในการปลูกฝังเยาวชนไทย เพื่อให้มีจิตสำนึกเสียสละเพื่อส่วนรวมและมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น โดยจัดอันดับ 5 อันดับ

(1) ความเมตตากรุณา	(11) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
(2) ความยุติธรรม	(12) การประหยัดและอดออม
(3) ความเป็นมิตร	(13) การดูแลใส่ใจผู้อื่น
(4) ความขยันหมั่นเพียร	(14) การมีวินัยในตนเอง
(5) ใจกว้าง	(15) ความอดทนอดกลั้น
(6) ความซื่อสัตย์สุจริต	(16) ความรับผิดชอบ
(7) การปรับปรุงตนเอง	(17) ใจดี
(8) การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	(18) การเสียสละ
(9) ความกตัญญูกตเวที	(19) การปฏิบัติต่อผู้อาวุโสในทางดี
(10) การไม่ประมาท	(20) ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา

อันดับที่ 1 คือ รายการที่

อันดับที่ 2 คือ รายการที่

อันดับที่ 3 คือ รายการที่

อันดับที่ 4 คือ รายการที่

และ อันดับที่ 5 คือ รายการที่

ผลการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 1

รายการลักษณะทางจริยธรรม	คะแนน	อันดับที่
1. ความเมตตาากรุณา*	33	1
2. ความยุติธรรม	0	12
3. ความเป็นมิตร*	10	5
4. ความซื่อสัตย์สุจริต*	9	6
5. ใจกว้าง*	5	9
6. ความซื่อสัตย์สุจริต*	8	7
7. การปรับปรุงตนเอง	0	12
8. การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น*	25	2
9. การกตัญญูกตเวที	0	12
10. การไม่ประมาท	4	10
11. การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่*	16	4
12. การประหยัดและอดออม	3	11
13. การดูแลใส่ใจผู้อื่น*	8	7
14. การมีวินัยในตนเอง*	6	8
15. ความอดทนอดกลั้น	0	12
16. ความรับผิดชอบ	4	10
17. ใจดี	0	12
18. การเสียสละ*	19	3
19. การปฏิบัติต่อผู้อาวุโสในทางดี	0	12
20. การมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา	0	12

*เป็นลักษณะทางจริยธรรม 10 รายการที่มีคะแนนสูงสุด (นับตั้งแต่อันดับที่ 1 ถึงอันดับที่ 9)

ภาคผนวก ค

แบบสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 2

แบบสำรวจลักษณะของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น รอบที่ 2

คำชี้แจงในการตอบแบบสำรวจ

ข้าพเจ้า นายปริญญา ฤกษ์อรุณ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัย เรื่อง ลักษณะทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น (Moral Characteristics of Late Adolescents with Volunteer Behaviors) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นมาตรวัดลักษณะทางจริยธรรม และใช้เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi (Delphi Technique) เป็นขั้นตอนเบื้องต้นของการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมที่นำมาสร้างมาตรวัด

ในการใช้เทคนิคการวิจัยแบบ Delphi ข้าพเจ้ามีความจำเป็นต้องระดมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น 10 ท่าน เพื่อให้ได้ลักษณะทางจริยธรรมที่เป็นมติของคณะผู้ทรงคุณวุฒิว่า ลักษณะทางจริยธรรมดังกล่าวมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังและพัฒนาขึ้นในเยาวชนไทย เพื่อนำมาซึ่งเยาวชนไทยที่มีจิตสำนึกเสียสละเพื่อส่วนรวมและมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งนี้ในการตอบแบบสำรวจอาจต้องทำ 2 - 3 รอบ เพื่อให้ได้ลักษณะทางจริยธรรมที่เป็นมติของคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงมีความประสงค์ขอความกรุณาจากท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสำรวจที่ข้าพเจ้าแนบมานี้ ซึ่งเป็นแบบสำรวจรอบที่ 2 ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสำรวจจะไม่ถูกนำมาเปิดเผยเป็นข้อมูลส่วนบุคคล แต่จะนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่นด้วย

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณที่ท่านให้เกียรติเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างยิ่ง

นายปริญญา ฤกษ์อรุณ

ผู้วิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลรายการลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิค Delphi รอบที่ 1 ผู้วิจัยพบว่า รายการลักษณะทางจริยธรรม 10 อันดับแรกที่มีคะแนนสูงสุดจากการจัดอันดับของคณะผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน โดยมีมติว่า เป็นลักษณะทางจริยธรรมที่มีความสำคัญและจำเป็นในการปลูกฝังเยาวชนไทย เพื่อให้มีจิตสำนึกเสียสละเพื่อส่วนรวมและมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น มีดังต่อไปนี้ (รายการลักษณะข้างล่างนี้ไม่ได้เรียงตามลำดับคะแนน)

- (1) ใจกว้าง
- (2) การมีวินัยในตนเอง
- (3) การดูแลใส่ใจผู้อื่น
- (4) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- (5) ความขยันหมั่นเพียร
- (6) ความซื่อสัตย์สุจริต
- (7) ความเมตตากรุณา
- (8) ความเป็นมิตร
- (9) การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- (10) การเสียสละ

จากรายการลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 10 ประการดังกล่าว ขอให้ท่านคัดเลือกโดยจัดอันดับดังต่อไปนี้

อันดับที่ 1 คือ รายการที่

อันดับที่ 2 คือ รายการที่

และ อันดับที่ 3 คือ รายการที่

ผลการสำรวจลักษณะทางจริยธรรมด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Delphi รอบที่ 2

ลักษณะทางจริยธรรม	คะแนน	ค่ามัธยฐาน (Median)	ความหมาย
1. ใจกว้าง	1	0	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยน้อย
2. การมีวินัยในตนเอง*	11	0.5	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยปานกลาง
3. การดูแลใส่ใจผู้อื่น	0	0	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยน้อย
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่*	10	1.0	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยปานกลาง
5. ความซื่อสัตย์สุจริต	0	0	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยน้อย
6. ความซื่อสัตย์สุจริต	0	0	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยน้อย
7. ความเมตตากรุณา*	14	1.0	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยปานกลาง
8. ความเป็นมิตร	0	0	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยน้อย
9. การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น*	9	1.0	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยปานกลาง
10. การเสียสละ*	15	1.0	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยปานกลาง

*เป็นลักษณะทางจริยธรรมที่คณะผู้ทรงคุณวุฒิมีมติเห็นด้วยว่า เป็นลักษณะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังและพัฒนาขึ้นในเยาวชนไทย เพื่อนำมาซึ่งเยาวชนไทยที่มีจิตสำนึกเสียสละเพื่อส่วนรวมและมีพฤติกรรมอาสาช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของมาตรฐานวัดลักษณะทางจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นในการวิจัยนี้ จำนวนทั้งสิ้น 4 ท่าน ประกอบด้วยคณาจารย์คณะจิตวิทยา 2 ท่าน และคณาจารย์คณะครุศาสตร์ 2 ท่าน ดังรายนามต่อไปนี้

คณาจารย์คณะจิตวิทยา

รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์	ศิริวรรณบุศย์
รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล	ฤทธาคนานนท์

คณาจารย์คณะครุศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. จรูญศรี	มาติลกโกวิทย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรา	รอดดารา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจลักษณะพฤติกรรมที่อาจเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันของท่าน ขอให้บัณฑิตนักศึกษาตอบด้วยความตั้งใจและตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังส่วนบุคคล

1. เพศ ชาย หญิง อายุ ปี
2. ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา นิสิตนักศึกษา **ไม่เป็น** **เป็น** อาสาสมัครในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม (เช่น กิจกรรมในโครงการค่ายอาสาพัฒนา กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติพิบัติทางภาคใต้ กิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมการช่วยเหลือเด็กสตรี และผู้สูงอายุ การบริจาคโลหิต เป็นต้น) (**ถ้าเคยเป็นหรือกำลังเป็นอาสาสมัครโปรดตอบข้อ 3**)
3. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่ท่านได้อาสาสมัคร ได้แก่ (โปรดระบุชื่อโครงการหรือมูลนิธิ)
 - (1)..... จำนวน.....ครั้ง ใช้ระยะเวลารวม.....วัน
 - (2)..... จำนวน.....ครั้ง ใช้ระยะเวลารวม.....วัน
 - (3)..... จำนวน.....ครั้ง ใช้ระยะเวลารวม.....วัน

ท่านคิดว่าเหตุผลใดมีความสำคัญมากที่สุดที่ท่านใช้ในการตัดสินใจเป็นอาสาสมัคร

- การสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างให้เป็นอาสาสมัคร
- ความต้องการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและทำให้ได้รู้จักเพื่อนใหม่
- การเพิ่มพูนความรู้และทักษะจากประสบการณ์ตรง
- ความรู้สึกตระหนักในค่านิยมด้านมนุษยธรรม
- ความต้องการเพิ่มพูนความรู้ที่กว่าตนมีคุณค่าและมีศักยภาพ
- ความต้องการลดความรู้สึกทางลบที่มีต่อตนเอง
- การนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการสมัครงานในอนาคต
- เหตุผลอื่น ๆ โปรดระบุ

ตอนที่ 2 ให้นิสิตนักศึกษาพิจารณาว่า ข้อความแต่ละข้อมีความเป็นจริงตามที่ตนคิด รู้สึก และ
กระทำมากน้อยเพียงใด และโปรดขีด **x** ทับตัวเลข โดยที่ตัวเลข 1 = จริงน้อยที่สุด
 2 = จริงน้อย 3 = จริงและไม่จริงพอ ๆ กัน 4 = จริงมาก และ 5 = จริงมากที่สุด

1. ฉันแสดงความยินดีกับเพื่อนทุกครั้งที่เขาได้รับคำชมเชยจากอาจารย์	1	2	3	4	5
2. ฉันพยายามหาทางช่วยเหลือผู้ประสบภัยทันทีที่ได้ทราบข่าวกรณีพิบัติภัยทางภาคใด	1	2	3	4	5
3. การเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก	1	2	3	4	5
4. ฉันยินดีสละข้าวของเครื่องใช้แก่คนที่จำเป็นต้องใช้มากกว่าฉัน	1	2	3	4	5
5. ฉันส่งการบ้านหรือรายงานตามกำหนดส่งทุกครั้ง	1	2	3	4	5

(ในที่นี้เป็นการเสนอเฉพาะตัวอย่าง 5 ข้อแรกเท่านั้น ส่วนข้อกระทงทั้งหมดอยู่ในบทที่ 2)

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายปริญญา ฤกษ์อรุณ เกิดเมื่อวันอังคารที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2523 เป็นชาว กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรนายสมบัติ - นางปรานอม ฤกษ์อรุณ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิชาเฉพาะ - ธุรกิจศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2546 หลังจากนั้นได้ศึกษาต่อทันทีในระดับปริญญาโท หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2548

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย